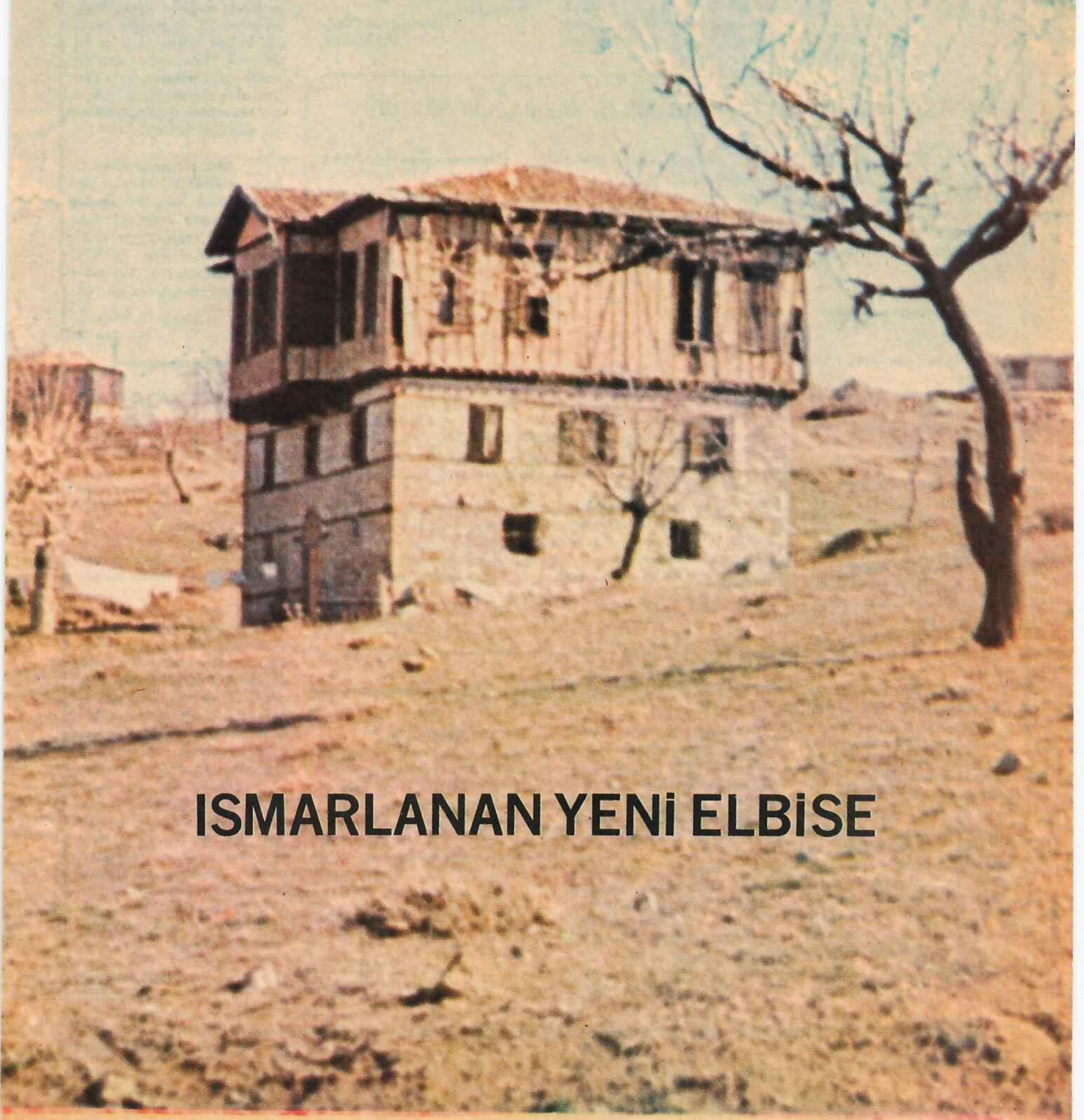
ARAYIŞ

25 TEMMUZ 1981 • SAYI 23 • HAFTALIK DERGİ • 30 TL



ISMARLANAN YENİ ELBİSE

OKURLARIN GÖRÜŞÜ

"OKUNMASIN DİYE"

ARAYIŞ'ın 20'inci sayısında yayınlanan "Okunmasın diye" başlıklı yazı yeterince açık değil.

Profesör Şinasi Tekin ve eşinin çıkardıkları dergi ve yayınladıkları kitap dizisiyle ilgili tamamlayıcı bilgilere gerek var.

Eksikliklerin tamamlanması dileğiyle...

Ali TOPÇUOĞLU
ORDU

ARAYIŞ'in notu

Elestiriye tümüyle katılıyoruz. Tekin'lerin yayınlarının tam bir listesi yazı ile birlikte hazırlanmış olmasına karşın teknik nedenlerle yayınlanamamıştı. Özür dileyerek listeyi "Yayınlar" bölümünde veriyoruz.

ARAYIŞ'A

Başlayışım belki fazla duygusal olacak ama, yazmaktan kendimi alamıyorum. Her ARAYIŞ'ı okumaya başladığımda, içime tanımı olasız bir sevinç doluyor. Kendimi, dengeli ilişkiler üzerine kurulu bir aile içinde buluyorum. Her yeni bir sayı ile bu duygum artıyor. Kuşkusuz bunun en önemli nedeni ARAYIŞ'ın giz dolu bir dergi olmayışı. Derginin basımına, karşılaşılan sorunlara ve tüm bunları yenmek için içinde bulunulan uğraşıya okurların ortak edilmesi de bizlerin dergiye daha bir coşkuyla sarılmamıza neden oluyor.

Yıllardır sömürülerek, itilerek, insanlığı unutturulan, belli kesimlerin "köşe dönmesi" için basamak kabul edilen insanımız, hak ettiğini ARAYIŞ'ın sayfalarında buldu ve inanıyoruz ki bulacak da.

Dileriz ki, ARAYIŞ'ın yapraklarını yorgun, ama bilgiye susamış gözler okusun, nasırlı eller tutsun. Ve yine dileriz ki, boş zamanında simit, tatlı satan minik eller, ve yaşamın kirliliğini boya kutusunun başında fırça sallarken gören gözler, ARAYIŞ'da uyansın.

Yıldız SINMAZ
ADANA

BU OYUN BOZULMALI

Mehmet Ali Ağca olayı küllenmiyor bir türlü. Ağca'nın sağ terör örgütleriyle bağı, uluslararası terörizmle ilişkisi Cumhuriyet Gazetesi ile Arayış dergisinde ortaya çıkarılmıştır. Ancak gerici çevreler, Ağca ve onun gibilere yıllardır koruyuculuk yapanlar, hala ortalığı bulandırmaya çalışıyorlar. Şimdi de Ağca'yı Sovyetler Birliği'yle ilintili gibi gösterme uğraşına girdiler. Bunların birinci amaçları "milliyetçiler suç işlemez" görüşünü yaygınlaştırmaktır. İkinci amaçsa bölge ve dünya barışına yönelik oyunlara Türkiye'yi sürmek, iyi komşuluk ve işbirliği ortamını bozmak.

Herkesin bu arada Cumhuriyet ve Arayış gibi yayın organlarının bu tehlikeli planlara karşı uyanık olması, sürdürdükleri politikadan ayrılmadan halkı uyarması zorunludur. Bu oyunlar başka türlü bozulmaz.

Levent ERTÜRK
İSTANBUL

OKUMAZLIK YAZMAZLIK SORUNU

Tüm içtenliği ve gerçekliğiyle sorunlara eğilen ARAYIŞ'ı kutlarım önce.

Tüm gerçekleriyle 6'ıncı sayıda yansıtılan bir büyük Türkiye gerçeğine okumazlık-yazmazlık sorununa değinmek istiyorum.

Güneydoğu Anadolu'nun bir köyünde iki yıldır çalışan bir öğretmenim. Okuma-Yazma seferberliğinin iyi duygulara dayalı bir atılım olduğu inancındayım. Ancak soruna bu tür atılımlarla çözüm bulunabileceğine de inanmıyorum. Çünkü, buralarda köylere ve toprağa köy ağaları sahiptir. Bu yörede yaşayan halkın çoğu bir karış toprağa, bir eve, hatta sığınabileceği bir mağaraya bile sahip değildir. Köylü heran köyün sahibi ağa tarafından kovulma ya da kovulabilme durumundadır. Bu tür bir toplumdan çocuklarını eğitim öğretime göndermek mi yoksa tarlaya çalışmaya göndermek mi beklenmelidir? Beklenti ne olursa olsun gerçek, köylünün, evlatlarını okul yerine tarlaya gönderdiğidir. Kaldı ki, yörede her yerleşim merkezinde okul da yoktur. Olan yerlerde de sahip çıkılmamış, harabeye dönmüş ve araç gereçten yoksundur... Böyle bir okulda yapılan eğitim de bilindiğince sağlıklı olmakta.

Bir yıl bu köyde, altı ay ötekinde... Devamlı göç etmek durumunda olan bu köylülere, bir yerleşim merkezi gösterilemedikçe, iş ve toprak sağlanmadıkça, okulsuz köylere okul yapılmadıkça okuma seferberliği başarılı olamaz. Var sayalım ki oldu, ama Türkiye'de bu seferberliğin sonu gelmez getirilemez...

Sultan Emir ÇAMUR
Alagün Köyü—URFA

CEYLANPINAR D.Ü.Ç

"Arayış, halka dönük halktan yana olduğu sürece çok beğenilip çok okunacak ve çok sevilecektir" diye yazmış Ankara'lı Sayın Mustafa Güçlütürk arkadaş. Bu fikrine katılmamak olası değil.

Niçin işçi kesiminin uğradığı haksızlıkları ortaya çıkaran girişimleriniz olmuyor? Ceylanpınar'da işçi kesiminin uğradığı haksızlığa Şili'de Şili uğramamıştır.

Ceylanpınar'da Devlet Üretme Çiftliğini Müdür Cemil Bektaş çiftliği gibi istediği şekilde kullanıyor. İstediği kişiyi, tazminatsız işten çıkartıyor, çalışan işçinin ücretini ödememek için her türlü çareye başvuruyor. Hiç kimse de bu kişiye dur diyemiyor. Şimdi tüm yetkililere Arayış aracılığıyle sesleniyoruz: D.Ü.Ç. Cemil Bektaş'ın mı yoksa Devletin mi?

Faruk GÜNDÜZALP
CEYLANPINAR

BOZUK ŞANZIMAN

Derginizde çıkan tüm yazıları okuyorum. Değişik konuları işliyor bizi aydınlatıyorsunuz. Ekonomist değil halktan biriyim. Acaba benim düşüncelerime de derginizde yer verirmisiniz?

1938'den buyana çok şeyler söylediler: Arabanın kaportasından lastiklerine, kanepesinden farlarına, renginden tamponuna kadar. Çok kere arabanın rengi şu olsun, direksiyon simidi şöyle olsun denildi. Tekrar tekrar aynı şeyler denendi. Ama araba yine bir yerde çakılıp kaldı. Yetkililer arabanın yürümediğini açık açık söylediler. Benim görüşüm bu arabanın ŞANZIMANI bozuk.

Atatürk şunun altını çizerek söylemiştir. "Beyler harbi kazandık ama asıl zorluk bundan sonra başlıyor." İşte bu nedenle bende diyorum ki; Beyler lütfen artık ŞANZIMANDAN sözedin. Zira ülkemizin kaybedecek zamanı yoktur.

Hakkı ÖZKONUK
İSTANBUL

ARAYIŞ'DAN NE BEKLENMEKTE ?

ARAYIŞ'da okurlara bir köşe ayrılması bizleri mutlu kılıyor. Sorunlarımızı belli kesimlere duyurabilme olanağı sağlıyor. bu sayfa.

Biz dargelirlilerin sorunlarımızı bu yolla ilgililere duyurabilmesi bile mutlu kılıyor bizi.

Ulusal gelişmenin tabanında kültürel gelişme yatar. Yatar ama, kültürel gelişmenin özü de okumaya, araştırmaya dayalıdır. Bugün hiç bir okur rahatlıkla yayın organlarını izleyememekte, kitap alamamaktadır. Kağıda yapılan zamlar kitap fiyatlarına yansıtılmakta doğrudan, şimdilerde en ucuz kitap 100 lira. En ucuz sanat ya da yazın dergisi 60 lira. Hangi güçle kim alıp izleyebilecek bunları. Arayış'ın siyasal, ekonomik ve toplumsal arayışını sanat ve edebiyatda da sürdürmesi dileğimiz. Verdiğiniz demokratik savaşım arasında çok şey istemediğimiz inancıyla saygılar sunuyoruz.

Tevfik SAVAŞ
İSTANBUL

ARAYIŞ
HAFTALIK DERGİ

Yazı İşleri Müdürü
O. NAHİT DURU

ARAYIŞ Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş. adına İMTİYAZ SAHİBİ
MEHMET ERDÜL

ADRES:
Reşit Galip Caddesi no. 94
Gaziosmanpaşa/ANKARA
Posta Kutusu: 75
Küçükesat/ANKARA
TELEFON:
28 44 74 26 00 56

PİKAJ ve MONTAJ:
ARAYIŞ Teknik Servisi
DİZGİ: ENLEM 80 18 60 71
BASILDIĞI YER: EM-AŞ
Emek Basın Yayın Reklâmcılık A.Ş.

ESKİ SAYILAR İÇİN 60 TL. POSTA PULU GÖNDERİLMELİDİR.

Sayi: 23 FİATI: 30. TL.
25 Temmuz 1981

ABONE KOŞULLARI
YURTİÇİ:
Yıllık 1.500 TL. Altı aylık 750 TL.
Üç aylık 375 TL.
YURTDIŞI:

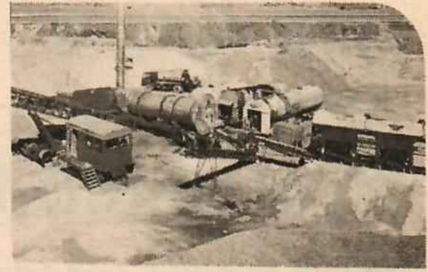
Almanya	104 DM
Avusturya	770 Avusturya Şilini
Danimarka	350 Danimarka Kronu
Finlandiya	275 Fin Markkası
Fransa	245 Fransa Frankı
Hollanda	120 Hollanda Florini
İngiltere	25 Sterlin
İsveç	250 İsveç Kronu
İsviçre	100 İsviçre Frankı
Irak	30 Irak Dinarı
Norveç	310 Norveç Kronu
S. Arabistan	194 Riyal
Yugoslavya	2354 Yugoslavya Dinarı
ABD ve Avusturalya	70 ABD Doları

• Abone bedelinin PTT ile; ya da, 'Ziraat Bankası, Gaziosmanpaşa Ankara" Şubesi 1200 numaralı hesabımıza ' yatırılarak, abone fişi ile birlikte banka dekontunun, veya PTT makbuzunun 'PK-75 Küçükesat/Ankara" Adresine gönderilmesi rica olunur.

DERGİNİN İÇİNDEN



TARİH: Erzurum Kongresi'nde halkın temsilcileri..



YEREL YÖNETİM: Köy gelerleri ne olacak..



SAĞLIK: Mama yerine ana sütü..



İŞÇİ SORUNLARI: Sendikasızlık özendiriliyor mu?

YAZI İŞLERİ'nden

HER OKUR ARAYIŞ'IN MUHABİRİDİR



SAYIN Okurlarımız, geçen hafta "**Hirfanlı Gölü'nden Kim Yararlanacak**" başlıklı bir yazı yayınlandı ARAYIŞ'ta, fotografiarıyla birlikte. O yazının temel ögelerini oluşturan bilgiler bir okurumuzdan gelmişti. Fotoğrafları da kendisi çekmişti büyük bir olasılıkla.

Konuyu, biz de ilgili uzman arkadaşımıza incelet-miş ve sonuçta yazıyı yayınlamıştık.

Sizlerden de aynı şeyi isteme hakkını kendimizde görüyoruz. Çünkü, ARAYIŞ okurları, aynı zamanda ARAYIŞ kadrosunun uzanamadığı, ulaşamadığı yerlerdeki muhabirleridir. ARAYIŞ okurlarının bundan böyle, çevrelerinde olup bitenleri, kısa kısa notlar halinde PK–75 Küçükesat–ANKARA adresine göndereceklerine inanıyoruz.

*

* *

Bu arada, sizlerden aldığımız mektupların çoğunda, "**ARAYIŞ'ın reklam geliri**" olmadığı, bu nedenle de bazı güçlükleri olabileceği görüşü yer alıyor ve "**ne yapabiliriz**" sorusu yöneltiliyor...

"Tüm yayın organlarının yaşamaları için reklam gereklidir," düşüncesi doğrudur. ARAYIŞ'a reklam vermek isteyenlerin hemen tümü banker. ARAYIŞ da, banker ilanlarını almayacağını daha önce açıklamıştı.

ARAYIŞ, reklam geliri olmadan yaşamını sürdürme savaşımı veriyor kısaca. Satış geliri ile giderlerini karşılamaya çalışıyor. Bu nedenle, ARAYIŞ okurlarına bir başka görev daha düşmekte. ARAYIŞ okurları, derginin daha fazla okunmasını sağlamak, hatta illerindeki bayiilerle ilişki kurarak, ARAYIŞ'ın yeterli sayıda gelip gelmediğini saptamakla da görevlidirler.

*

* *

Tüm okurlarımız güvensinler ki, ARAYIŞ yaşamını sürdürecektir. Ancak, dışa bağımlı bir yayın yaşamı, dergimizi zaman zaman dar boğazlara itmiyor da değil. Örneğin, geçtiğimiz günlerde ARAYIŞ çalışanları olarak kuşkulu günler yaşadık. Dergimizi bastığımız matbaanın elektriği, eski bir borcundan ötürü kesildi. Gerçi, Matbaanın yöneticileri ve Yönetim Kurulu üyeleri gerekli girişimlerde bulunarak, elektriği açtırdılar, ama, yine de heyecan çektik, "**ya bir aksilik olursa**" kuşkusuyla...

Bu nedenledir ki, ARAYIŞ'ı olabildiğince dışa bağımlı olmaktan kurtarmak gerektiği inancındayız. Bunun için de tek güven kaynağımız siz, OKURLARIMIZ'sınız. ARAYIŞ'ı daha fazla okutacak, gerekirse, yörenizde abone kampanyası başlatacaksınız.

*

* *

Sayın Okurlarımız, dertlerimiz bir türlü tükenmiyor, zaman zaman da artıyor. Son gazete kağıdı zammı ile birlikte, geçen sayımızda 85'lik gazete kağıdı yerine, 80'lik gazete kağıdını bastık. Amacımız, zammı sizlere yansıtmamak. Bizi bağışlayacağınızı umuyoruz.

*

* *

Öte yandan "Oniki metre ipe" karikatür sergisini Akşehir'de açtığını yazdığımız, karikatürist Hakan Derman'dan bir mektup aldık. Bize çok güzel karikatürler göndermiş. Birini de OKURLARIN GÖRÜŞÜ bölümünde yayınlamamazı istiyor. Biz Hakan'ın bu karikatürünü, burada vermeyi yeğledik. Bu arada, geçen hafta adının HAKAN yerine HAKKI yazılmasını bile "ufak bir yanlışlık" olarak niteleyen bu arkadaşımıza içten teşekkür ederken, bu hatadan ötürü sizlerden de özür diliyoruz.

*

* *

Değerli okurlarımız, bu hafta da sizlerle dertleştik okuduğunuz gibi.

İleride, yeniden dertleşebilmek umuduyla ve tüm içtenliğimizle hepinize mutluluklar, esenlikler diliyoruz.

Saygılarımızla...

HAFTANIN YAZISI

ISMARLANAN YENİ ELBİSE

ARAYIŞ

TÜRK anayasal yaşamının düğüm noktaları 1908,1923, 1946, 1960 ve 1971 yıllarıdır. Bu tarihler Türk toplumunda belli dönemleri kapatıp, başka dönemler açan, kendisini izleyen yılların yapılarını belirleyen önemli kavşaklar olarak tarihte yerlerini almışlardır.

Bu tarihlerde, gelecek yıllarda topluma giydirilmek istenen elbiselerin ölçüleri alınmış, modeller seçilmiş ve terzilere elbiseyi dikmeleri söylenmiştir.

Böyle kavşak noktalarında çoğu kimsenin sorduğu bir soru vardır. Nasıl bir toplum?...

Bu sorunun yanıtı yukarıda sözü edilen tarihlerin herbiri için aynı olmamıştır.

1908'de bunun yanıtı, "daha özgür bir toplum" dur. Bazı toplumsal katmanlar yüzyılların kemikleştirildiği bir saray yönetimine ortaklık istemeğe başlamıştır. 1923'de ise, "yepyeni bir toplum", bundan önemlisi bir "devlet yapısının ortaya çıkarılması" sözkonusuydu. Üç kıta üzerine yayılmış bir imparatorluktan Misak–ı Milli içindeki ulusal bir devlete geçiliyordu artık.

1946'da başlayan çok partili siyasal yaşam, 1950–1960 arasında rayından çıkma eğilimi gösteriyor, 1961 Anayasası'yla da, kurumları güvence altına alınan özgürlükçü ve çoğulcu bir demokrasinin temelleri atılıyordu. Bu anlamıyla Türkiye, 1961 Anayasası'nın getirdiği temel hak ve özgürlüklerle Batılı demokrasiler arasındaki onurlu yerini alıyordu. Artık, Batı'daki kurumlarıyla işleyen, siyasi yelpazeyi parlamentoya tam olarak yansıtamamakla birlikte dünya siyasi ortamının ana çizgilerinin dışa vurulma olanağının bulunduğu bir demokrasiydi bu.

1908 ile başlayıp, ibresini hep ileriye dönük tutan bu süreç, 1971'de bir kesintiye uğradı. Demokratik işleyişin önemli ögeleri olan bazı kurumlar Anayasanın kendisine tuttuğu şemsiyeden yoksun bırakıldı.

Ancak Türkiye'deki toplumsal güçlerin gelişme düzeyi bu dönemin uzun ömürlü olmasını engelledi. Sonunda 1971 dönemi, kendini ortaya çıkaran ve destekleyenlere onur vermeyen bir "ara–dönem" olarak Türk Siyasi tarihinin yaprakları arasında kayboldu gitti. 1961 Anayasasının getirdiği özgürlükler içinde gelişen toplumsal güçler ise, Türk Toplumunun yürüyüş ibresini yeniden ileriye çevirmeği başardı.

*

* *

12 Eylül 1980 Sabahı başlayan süreç ise 1960 ve 1971'den oldukça değişik bir nitelikte. Türk toplumunun ekonomik bunalımının alabildiğine büyüdüğü, bilinçli bir biçimde tırmandırılan terörün insanları bezdirdiği bir dönemin ardından geldi 12 Eylül.

12 Eylül'le başlayan dönemin 1971'den farklı olduğu bir yan da, artık, ortada bir parlamentonun bulunmayışıdır. Parlamentonun varlığı herşeye karşın, geleceğin elbise ölçülerinin alındığı bir dönemde önemlidir.

Nitekim 1971 Döneminde böyle bir parlamento üzerindeki baskıya karşın kendisine kabullendirilmek istenen bir Cumhurbaşkanı adayını seçmeği kabul etmemiş ve kendi iradesini oluşturmuştur.

Oysa, şimdi durum böyle değildir. Ortada bir parlamento olmadığı gibi, siyasi parti ve öteki örgütlerin çalışmalarına ara verilmiştir. Danışma Meclisinde toplumumuzun son yıllarda örgütlü bir biçime dönüşen toplumsal güçlerinin hiçbir biçimde temsil olanağı yoktur. Bu durumda Türk Toplumunun gelecekte giyeceği elbisenin ne modeli bu güçler dışında, onlara danışılmadan belirlenecektir. Yani kendi beğe-

nisine uygun bir elbiseyi olgunluk çağına erişmiş oğluna zorla kabullendirmek isteyen bir baba gibi davranılacaktır. Ancak, böyle bir davranış sonunda, kişiliği oluşmuş genç insanın, elbiseyi giyerken duyacağı burukluk ne olacaktır?

Türk toplumunun gelecekteki elbisesinin ne olacağı konusunda bazı belirtiler yok değildir. Anayasanın yapılması için izlenen yol, çıkarılan bazı yasalar, verilen bazı demeçler, bu elbisenin modelini tam olmasa da genel hatlarıyla ortaya çıkarmaktadır.

Herşeyden önce siyasi partilerin Danışma Meclisi dışında ve hatta Anayasa tartışmaları dışında tutulması, bu kuruluşlardan "büyük şikayetler" olduğunu göstermektedir. Siyasi Partilerin geçmiş dönemde en zor durumlarda bile, bir uzlaşma ortamı bulamadığı sık sık dile getirildi. (Bu suçlamada bütün siyasi partileri aynı kefeye koymanın haksızlığına dikkati çekmek gerekir. En azından, bir siyasi partinin ve Genel Başkanının yaptığı çağrılarda böyle bir uzlaşma ortamı hazırlamak için büyük bir çaba harcadığı belleklerdedir.)

Şimdi verilen demeçlerden, ve Anayasa için harekete geçirilen süreçten, bu şikayetlerin yeni siyasi düzenin kurulmasında dikkate alınacağı izlenimi çıkıyor. Daha açıkça söylemek gerekirse, Türk toplumsal gelişmesinin ortaya çıkardığı parti disiplini kavramı konusundaki şikayetleri giderici düzenlemeler yapılacağı anlaşılmaktadır. Yani, geçmiş dönemlerde uzlaşamamanın nedeni olarak görülen parti disiplini ortadan kaldırılmak istenmektedir. Bunu yerine, Amerika'da olduğu gibi, parti disiplininden uzak, daha çok yerel, kişisel, ya da belirli bir kesimin çıkarlarını savunan kişilerden kurulu bir meclis mi oluşturulacaktır?

★

★ ★

Bu varsayımlar, Türk toplumu açısından ne derece geçerlidir? Milletvekilleri üzerindeki parti disiplini baskısını kaldırmak, onları ülkeye daha çok hizmet eder hale mi getirecektir?

Böyle bir düzenleme herşeyden önce, Batı Avrupa ülkelerindeki siyasi parti geleneklerine ters bir davranıştır. Siyasi yaşam, bir ölçüde geleneklerle anlam bulur. Hazırladıkları programlarla halk önüne çıkan, onların onayını alan siyasi partilerin, kendi üyelerinden, bu programda yer alan ilkelere, bu programı uygulamak için temel araç olan parti tüzüklerine uygun hareket etmelerini istemeleri, demokrasinin koşullarından birisidir.

Demokrasinin temeli olan "örgütlü davranışın" gereği de ortak ilkelere bağlılığı denetleyebilmektir. Oysa, getirilmek istendiği sanılan düzenlemeyle, bu tür ortak davranışın temelleri ortadan kaldırılmış olmayacak mı? Bu da parçalanmış ya da gevşek örgütlü bir siyasi yaşama gidiş izlenimi vermektedir.

Parti disiplinini ortadan kaldırmanın yolaçacağı önemli bir sakınca da, geçen dönemle ilgili yakınmalardan biri olan parti değiştirmelerine meşru bir zemin hazırlama olasılığıdır. Bu yolla bir milletvekili kolaylıkla başka bir parti saflarında oy kullanabilecek ve kendisine yöneltilen eleştirileri "ben böyle düşünüyorum" diye yanıtlayabilecektir.

Her Milletvekilinin "ayrı telden çaldığı", genel kamu çıkarı yerine, kişisel konum ve algılamalara dayanan çeşitli çıkarları savunduğu bir meclis, ancak, anarşik bir yapıya sahip olabilecektir. Disiplinsiz bir ordu nasıl düşünülemezse, parti disiplininden yoksun bir meclis de olamaz.

★

★ ★

Siyasi yaşamdaki bu parçalanma, ya da gevşeme bir yandan sendika ve dernek çalışmalarındaki kısıtlamalarla birleştiğinde, Türkiye'nin gelecekteki elbisesinin örgütsüz bir modele dayandırılacağı izlenimini vermektedir. Toplumun her kesiminde örgütlenme hakkı kısıtlanarak, ya da, varolan örgütlenmelerin de yapıları gevşetilerek, bozularak parçalanmış bir topluma doğru gidiş gözlenmektedir.

Bu sistemin adı ne olacaktır? Demokrasi, temel hak ve özgürlüklerin ancak örgütlü bir biçimde korunabildiği bir rejimin adı olduğuna göre, Türkiye'ye gelecekte giydirilmesi düşünülen elbise konusunda ciddi kaygılar duymak kaçınılmazdır.

Gerçek anlamıyla demokrasiyi yeniden kurmak olgunluk ve kararlılığına sahip Türk ulusuna güvenmek, onu oluşturan çeşitli toplumsal güçlere seslerini örgütlü bir biçimde duyurmak olanağı vermek önümüzdeki dönemde bulunabilecek en sağlıklı yoldur. ●

SALIDAN SALIYA

Türkiye

● YÜKSEK ASKERİ ŞURA 5-8 AĞUSTOS TARİHLERİ ARASINDA TOPLANACAK. Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren başkanlığın'da yapılacağı açıklanan toplantıda, bir üst dereceye yükselecek general ve amiraller ile general ve amiralliğe yükselecek albayların belirleneceği belirtildi. Yüksek Askeri Şura toplantısında alınacak kararlar 30 Ağustos'ta yürürlüğe girecek.

● TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ'NDE EMEKLİLİK İŞLEMLEMLERİ AÇILIYOR. Genel Kurmay Başkanlığının genelgesi üzerine ordudan ayrılmak isteyen'lerin ve emekli olacakların dilekçelerini ilgili Kuvvet Komutanlıklarına vermelerini istedi. Silahlı kuvvetlerde istifa ve emeklilik işlemleri 12 Eylül 1980'de durdurulmuştu.

● MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ 12 EYLÜL 1980 DAN BU YANA, 192 YASA KABUL ETTİ. Yetkililer, MGK Komisyonlarında, Konseyin onayını bekleyen 94 yasa tasarısı ve teklifin bulunduğunu belirttiler. Konsey'in her 1,5 günde bir yasayı kabul ederek yürürlüğe soktuğu belirlendi.

● MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ BÜTÇE YILINI DEĞİŞTİREN YASA TASARISINI KABUL ETTİ. Yapılan değişiklikle Mali Yıl 1983'den itibaren 1 Ocakta başlayacak.

● HUKUK MAHKEMELERİ YASASI'NIN 35 İNCİ MADDESİ MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİNCE DEĞİŞTİRİLDİ. Yapılan değişiklikle, yargıçlara dosya üzerinden görevsizlik kararı verebilme yetkisi tanınırken, eski yasadaki parasal hükümler de günün koşullarına göre arttırıldı.

● İSTANBUL SANAYİ ODASI TOPLANTISINDA BANKALARIN DEVLETLEŞTİRİLMESİ İSTENDİ. Toplantıda söz alan Murtaza Çelikel, bankaların yetki ve tasarrufları kötüye kullanma eğilimine Devletin dur diyebileceğini savunarak, "Çürümeyi önlemek için Bankalar Devletleştirilmelidir. ' dedi. Nurullah Gezgin ise, devletleştirmenin özel sektörü inkar etmek anlamına geleceğini iddia ederek, bankaların para kredi politikalarının yanlış olması halinde bile, devletleştirmenin düşünülmemesi gerektiğini savundu.

● BANKALARDAKİ TOPLAM MEVDUATIN HAZİRAN AYINDA 43.2 MİLYAR LİRALIK ARTIŞ KAYDETTİĞİ BELİRLENDİ. Merkez Bankası verilerine dayanılarak yapılan hesaplamalara göre, Mayıs ayı sonunda 890.8 lira olan toplam mevduat, Haziran sonunda 934 milyar lira düzeyine yükseldi. Öte yandan toplam mevduatın yılın ilk yarısındaki artış hızının da yüzde 36'yı bulduğu saptandı.

● İSTANBUL'DA MEŞRUBAT FİYATLARINA ZAM YAPILDI. Yapılan zamdan sonra Sochweppes, Yedigün, Elvan, Fruko, Ankara meyveli gazoz çeşitleri, ve Coca-Cola ile Pepsi-Cola 20 lira oldu.

● Bu yıl yeni kurulan 75 holding ile TÜRKİYE'DEKİ HOLDİNG SAYISININ 237'YE ÇIKTIĞI BİLDİRİLDİ. Türkiye'deki 237 holdingden 213'ünün Ankara, İstanbul, İzmir ve Adana'da olduğu açıklanırken, holdingleşmenin Türkiye'deki şirketlerin büyümesinin bir belirtisi olduğu ileri sürüldü.

● KARAYOLLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE ATAMA YAPILDI. Dört aya yakın bir süredir vekaleten yürütülen göreve, Karayolları Genel Müdür Yardımcısı Turan Eren atandı.

● BAŞBAKANLIK MERKEZ BANKASININ KİT'LERE KREDİ VERMESİNİ YASAKLADI. Yayınlanan genelge ile, KİT'lerin zararlarını satışlarına yansıtacağı açıklanırken, özellikle KİT'lerin, üretim ve satışlarında hakim olduğu alüminyum, demir, çelik ve Petkim ürünleri ile kağıdın fiyatının bundan böyle arz ve talebe göre tayin edileceği bildirildi.

● Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Sami Doğan'ın açıklamasına göre, girdi kullanımındaki azalmalar nedeniyle BUĞDAY ÜRETİMİNDE BU YIL 1-2 MİLYON TON DÜŞÜŞ BEKLENİYOR. 1981 rekoltesinin 14 milyon ton dolayında olacağını bildiren Sami Doğan, spekülatörlere karşı buğday dışalımına gidilmesinin sorunu bir ölçüde çözeceğini belirtti. Doğan, üreticilere verilen buğday taban fiyatının düşük olduğunu da sözlerine ekledi.

● TOPRAK MAHSULLERİ OFİSİ BUĞDAY DIŞALIMINI SAĞLAMAK İÇİN ÜÇ KİŞİNİN AMERİKA'YA GİDECEĞİNİ BİLDİRDİ.

● BAKANLAR KURULU YENİ FAİZ KARARNAMESİNİ KABUL ETTİ. Yeni faiz kararnamesi uyarınca, bankaların bundan böyle en az üç ay vadeli mevduat hesabı açabilecekleri bildirildi. Öte yandan, bankaların üç aylık vadeli mevduat hesaplarına yıllık yüzde 46, altı ay ile daha uzun vadeli mevduat hesabına da yüzde 50 faiz uygulayacakları açıklandı.

● LİBYA TÜRK BANKALARININ TEMİNAT MEKTUPLARINI KABUL ETMİYOR. Bu nedenle, Libya da iş alan Türk firmalarının güç durumda kaldığı bildiriliyor. Libya'nın, Türkiye 35 milyon Dolarlık prim borcunu ödeyene kadar bu kararı yürürlükten kaldırmayacağını açıklandı.

● Çalışma Bakanlığı Çalışma Müdürlüğü ile İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı açıklamalarına göre, İŞÇİLERİN SENDİKALARDAN İSTİFA ETMELERİNE İZİN VERİLDİ. Ancak, sendikalarından istifa eden işçiler, başka bir sendikaya üye olamayacak.

● PETROL OFİS'İN TOPLU SÖZLEŞMESİNDE ÜCRETLİ İZİNLER AZALDI. Yüksek Hakem Kurulu, işçilerin yıllık ücretli izin haklarını kısıtlarken, yönetime katılmaya ilişkin maddeyi de tümüyle yürürlükten kaldırdı.

● MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI BİR GENELGE YAYINLAYARAK ÖZEL DERSANELERİN KAPATILACAĞINI AÇIKLADI. Alınan kararın özel dersanelerin fırsat eşitliğini ortadan kaldırdığı gerekçesine dayandırıldığı ileri sürüldü. Öte yandan özel dersane sahipleri de, dersanelerin genelge ile değil ancak yasa ile kapatılabileceğini belirtiyorlar. Yapılan açıklamada, dersanelere giden öğrencilerin yüzde 53'ünü memur ve subay, yüzde 14'ünün ise işadamlarının çocukları olduğu ileri sürülüyor.

● Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından gözaltına alınan gazeteci Güngör YERDEŞ TUTUKLULUK HALİNİN BİRİNCİ AYINI DOLDURDU. Tutuklu tek gazeteci olan Yerdeş'in bugünlerde mahkemeye çıkarılması bekleniyor.

● TRT ESKİ GENEL MÜDÜRÜ DOĞAN KASAROĞLU İLE ANKARA RADYOSU ESKİ MÜDÜRÜ GÖKÇEN SOLAK 15'ER BİN LİRA TAZMİNAT ÖDEMEYE MAHKUM EDİLDİLER.

● PTT'NİN MERKEZ SANTRALİNDEKİ BİR ARIZA NEDENİYLE, 17 HAZİRAN GÜNÜ TÜRKİYE'NİN DÜNYA İLE BAĞLANTISI 3,5 SAAT KESİLDİ.

● KÖYİŞLERİ VE KOOPERATİFLER BAKANLIĞINDA DÖRT MÜDÜR GÖREVDEN ALINDI. Çankırı Topraksu İl Ekip Başmühendisi Erdoğan Büyükönder, Kütahya Topraksu İl Ekip Başmühendisi Nail Erten, Kastamonu İl YSE Müdürü Hüseyin Bucaklı ve Hatay İl YSE Müdürü İbrahim Mansuroğlu'nun başka bir göreve atanmak üzere görevden alındıkları öğrenildi.

● ODTÜ'DE İKİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROFESÖR, BİR ÖĞRETİM ÜYESİ DOÇENT OLDU. Yapılan açıklamada, İnşaat Mühendisliği Bölümünden Doç.Dr. Turhan Erdoğan ve Elektrik Mühendisliği Bölümünden Doç.Dr. Canan Toker'in profesör, Kamu Yönetimi Bölümünden Dr.İsenbike Arıcanlı'nın doçent olduğu belirtildi.

● ÜÇ İLİN MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRÜ GÖREVDEN ALINDI. Kırklareli, Milli Eğitim Müdürü İrfan Yavuz, Bingöl Milli Eğitim Müdürü Ali Yaşar Coşan, Elazığ Milli Eğitim Müdürü Osman Telli başka bir göreve atanmak üzere görevden alındılar.

● Tarım ve Orman Bakanlığı müşavirlerinden SUAT ÇETİN TARİŞ GENEL MÜDÜRÜ OLDU.

● TÜRKİYE ZİRAAT ODALARI BİRLİĞİ FINDIĞA 172 LİRA TABAN FİYAT İSTEDİ. Birliğin hazırlayarak Hükümete sunduğu raporda fındık maliyetin kilo başına 127 lira olduğu belirtildi.

● ESKİ GÜMRÜK VE TEKEL BAKANI TUNCAY MATARACI'NIN YÜCE DİVAN'DA YARGILANMASI İLE İLGİLİ OLARAK TANIKLAR DİNLENİYOR. Tanıklardan Nizamettin Aytemiz; Mataracı'nın Bakan oluncaya dek Adalet Partisinin ayak işleriyle uğraştığını ve hayatını kumarhanelerde geçirdiğini ileri sürerken, diğer tanık Yaşar Yamak, Mataracı'nın kaçak TIR'ları yakalayan müfettiş Refik Özköse'yi öperek kutladığını söyledi. Duruşmada, İzmit Gümrüğünden kaçak demir ve saçların çekilmesi olayında Suat Sürmen ve Yahya Demirel'in de birlikte oldukları da ileri sürüldü.

● GIRGIR DERGİSİ 1'İNCİ ORDU VE SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI TARAFINDAN 4 HAFTA SÜREYLE KAPATILDI. Son sayısı toplanan derginin kapatılmasına kapağındaki karikatürün neden olduğu açıklandı.

● 12 Eylül günü kapatılan DİYARBAKIR YOL-İŞ SENDİKASI AÇILDI.

● ADALET BAKANI CEVDET MENTEŞ M. ALİ AĞCA'NIN İADESİ İÇİN İTALYAN MAKAMLARINA RESMEN BAŞVURU YAPILDIĞINI AÇIKLADI.

● MHP YÖNETİCİLERİ HAKKINDA AÇILAN DAVAYA 19 AĞUSTOS'DA BAŞLANACAK. Bilindiği gibi 'Anayasa'nın tamamını veya bir kısmını taygir, tebdil ve ilgaya teşebbüs suçundan Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından açılan davada MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş ve 219 sanık hakkında ölüm cezası isteniyor.

Dünya

● Abdi İpekçi'nin katili MEHMET ALİ AĞCA'NIN 13 MAYIS'TA PAPA 2'İNCİ JEAN PAUL'E SUİKAST GİRİŞİMİNDE BULUNMAK SUÇUNDAN YARGILANMASINA BAŞLANDI.

● THATCHER'İN İNGİLTERE'Yİ YÖNETEMEZ DURUMA GELDİĞİ BİLDİRİLDİ. Geçen yıldan bu yana kamuoyu ve iş çevrelerindeki sempati ve desteğini sürekli yitiren Thatcher'in, ülkedeki işsizlik, yolsuzluk ve ekonomik durgunluğun tek nedeni olduğu belirtildi.

● İNGİLTERE'DE ON GÜNDEN BERİ SÜRMEKTE OLAN OLAYLARDA 2554 KİŞİ TUTUKLANDI. Yetkililer tutukluları yargılamak için özel mahkemeler kurulduğunu belirttiler. Öte yandan olayların ülkeye yayıldığı ve İskoçya'nın Dundee kentinde gençlerin dükkanları yağmaladığı açıklanırken, İngiltere'de gaz şirketinde çalışan 100 bin kişinin Thatcher hükümetini protesto amacıyla greve gittiği belirtildi. Kuzey İrlanda'da ise açlık grevi yapan Martin Hurson un ölümünden sonra, ülkede şiddet olaylarının yoğunlaştığı açıklandı.

● İngiliz İşçi Partisinden Mart 1981'de ayrılan parlamenterlerin kurduğu SOSYAL DEMOKRAT PARTİ İNGİLTERE'DE YAPILAN ARA SEÇİMLERDE "OY PATLAMASI" YAPTI. İngiltere'nin sanayi bölgesinde yapılan seçimlerde seçimi çoz az farkla kaybeden Sosyal Demokrat Parti ülkenin ikinci büyük partisi oldu.

● POLONYA'DA ARALARINDA KOMÜNİST PARTİSİ ESKİ BAŞKANI EDWARD GİEREK'İN DE BULUNDUĞU YEDİ PARTİ YÖNETİCİSİ GÖREVLERİNDEN ALINIP PARTİDEN İHRAÇ EDİLDİ.

● İSRAİL SAVAŞ UÇAKLARI BEYRUT'U BOMBALADI. İsrail Deniz Kuvvetlerine bağlı savaş gemileri de Filistin gerilla kamplarını denizden topçu ateşine tuttu. Filistin Kurtuluş Örgütü Lideri Yaser Arafat, İsrail saldırılarının artması üzerine Arap ülkelerine yardım çağrısında bulunarak "Dua değil kılıç istiyorum" dedi. Öte yandan Suudi Arabistan'ın Haziran ayında İsrail tarafından bombalanan Irak nükleer tesislerinin tüm onarım masraflarını üsleneceği açıklandı.

● İRAN'DA DEVRİM MUHAFIZLARI KOMUTANI ÖLDÜRÜLDÜ. Komutanın İran'ın kuzeyinde oturan etnik grupları tarafından öldürüldüğü açıklandı.

● FRANSA DEVLET BAŞKANI MİTTERAND İLE FEDERAL ALMANYA BAŞBAKANI SCHMİDT'İN AVRUPA'YA YERLEŞTİRİLECEK ABD FÜZELERİ HAKKINDA ANLAŞMAYA VARDIKLARI BİLDİRİLDİ. Yetkililer, iki ülkenin doğu-batı, kuzey-güney ilişkileri, Ortadoğu ve Afrika konularında anlaşmaya vardıklarını belirtirlerken, Mitterand'ın doğu ile batı arasındaki genel dengeyi, SSCB'nin bozduğunu söylediği bildirildi.

● Libya'nın Çat'a müdahalesi öne sürülerek başlatılan FRANSA'NIN LİBYA'YA UYGULADIĞI SİLAH AMBARGOSU KALDIRILIYOR. Ambargonun kaldırılmasıyla Fransa ilk önce Libya'ya Mirage uçakları ve helikopterler satacak.

● AVRUPA İNSAN HAKLARI KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA DANİMARKA'LI PROF. CARL AAGE NORGAARD SEÇİLDİ.

● ULUSLARARASI HÜR İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU ICFTU TÜRKİYE'DEKİ SİYASAL VE SENDİKAL GELİŞMELER KONUSUNU ULUSLARARASI ÇALIŞMA ÖRGÜTÜ (İLO)'NE DE GÖTÜRMEYE KARAR VERDİ. Öte yandan Asya Bölge Örgütü (ARO) ICFTU'nun Türk-İş'in üyeliğini askıya alma kararına karşı çıktığını açıkladı. ARO'nun açıklamasından sonra TÜRK-İŞ kararın ARO İcra Kurulunda görüşülmesi için başvuruda bulundu.

MALİ YILBAŞI VE ANAYASA HUKUKU

MALİ yılbaşını ocak ayına alan yasa yürürlüğe girdi. Bu değişikliğin yaratacağı sorunlardan biri kuşkusuz Anayasa Hukukuna ilişkin olanıdır.

Parlamentolu rejimlerle yönetilen tüm ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de, bütçe yasaları, yürütme organının genel politikasının her yönüyle irdelenip eleştirildiği çok önemli yasalar olarak kabul edilmiştir. Böyle olduğu için, bütçe tasarıları, yasama meclislerinin teknik komisyonlarında ve genel kurullarında uzun uzadıya görüşülür. Ve bu uzun görüşmelere olanak verebilmek amacıyla bu tasarıların belirlenen süre içinde yasama organına sunulması zorunluluğu öngörülür. Ülkemizde bu süre üç aydır.

Gerek 1924 Anayasası (m.: 95), gerek 1961 Anayasası (m.: 94) bütçe tasarılarının mali yılbaşından en az üç ay önce T.M.M.M. ne sunulmasını emretmiş, Cumhuriyetin ilanından buyana uygulama da bu yolda olmuştur. Hatta, belirlenen sürede bütçe tasarısının hazırlanmasına engel olabilecek durumlar ortaya çıktığında, hükümete billi süre içinde gelir toplama ve harcama yapma yetkisini vermeye yönelik yasalar —ki, halk arasında buna "geçici bütçe" adı verilmektedir— yürürlüğe konulduktan sonra, yılın geri kalan bölümünde uygulanmak üzere düzenlenen bütçe tasarılarının görüşülmesinde aynı süre koşuluna özen gösterilmiştir.

Mali yılbaşının 1 Martta başladığı dönemlerde, bütçe tasarıları en geç 1 Aralıkta Yasama Meclisine sunulmaktaydı.

Şimdi mali yılbaşı 1 Ocağa alındığına göre, 1983 bütçesinden itibaren bütçe tasarılarının en geç 1 Ekimde parlamentoya sunulması gerekecektir. Bu tarihin daha ileri alınması, tasarının görüşüleceği sürenin kısaltılmasına neden olacağından, bu yolda bir uygulama, parlamentolu rejim kavramıyla ve bütçe yasasının önemiyle asla bağdaşmaz.

Öte yandan, uzun araştırmalar ve deneyimler sonucunda, genel seçimler için ülkemiz koşullarına en elverişli mevsimin sonbahar ayları olduğu saptanmıştır.

Bilindiği gibi, genel seçimlerle ilgili işlemler, salt propaganda ve oy verme işlemlerinden ibaret değildir. Aday belirleme ve seçmen kütüğüyle sandık seçmen listelerini düzenleme işlemleri, oy verme gününden geriye doğru en az üç aylık bir süreyi kapsamaktadır.

Kış aylarının ulaşım ve iletişim güçlükleri, yaz aylarındaki geçici işçiliklere, yaylalara ve yazlıklara gidişler, genel seçimlerin bahar aylarında yapılmasını zorunlu kılmıştır. İlkbaharın yeğlenmesi durumunda, oy verme gününden geriye doğru hesaplanacak üç aylık süre, kış mevsiminin içine girdiğinden, genel seçimler için en elverişli mevsimin sonbahar olduğu gerçeği ortaya çıkmıştır.

Seçimin öne alınması gibi olağanüstü durumlar dışında, bu kuralın değiştirilmesine gerekçe yapılacak hiçbir haklı neden bulunamaz.

Mali yılbaşının ocak ayına alınmasına ilişkin yasa hükmü ile yukarıda açıklanan iki olgu bir araya getirildiğinde, şu ilginç durum ortaya çıkmaktadır:

- Bütçe tasarısı engeç 1 Ekimde parlamentoya sunulacaktır.
- Genel seçimler sonbaharda —Eylül ortasından Kasım ortasına kadar olan zaman şeridi içinde— yapılacaktır.
- O halde, genel seçimlerin yapıldığı yıllarda, geçici bütçe düzenlemek gerekecektir. Çünkü, genel seçimden sonra kurulacak yeni hükümetin önünde, bütçeyi hazırlamak ve yönlendirmek için yeterli süre yoktur.

Bu olasılık, en azından, genel seçimlerin sonbaharda yapıldığı yıllar için kesinlik taşıyacaktır.

Geçici bütçe yöntemine başvurulan yıllarda, kamu hizmetlerinin ve özellikle yatırımların ne denli aksamalara uğradığı geçmiş yıllarda ortaya çıkmıştır.

Demokratik düzene ve parlamentolu yönetim sistemine geçileceği açıkça ifade edildiğine göre; Ocak ayına alınan mali yılbaşı nedeniyle, ülkemiz, genel seçimlerin yapıldığı yıllarda geçici bütçe uygulamalarından doğan istikrarsızlıklara sahne olacak ve bu durum, her dört yılda bir periodik olarak ortaya çıkacaktır. ●

BU SUSKUNLUĞUN NEDENİ AÇIKLANMALI

ÜNİVERSİTELER Yasasını değiştiren, Yüksek Okullar ile Üniversiteleri birlikte ele alan Yüksek Öğrenim Yasa Tasarısı Bakanlar Kurulu'nca kabul edilerek Milli Güvenlik Konseyi'ne sunulmuş bulunuyor. Üniversite enflasyonu denilecek biçimde, Akademileri de Üniversite durumuna getirecek ve gelişi güzel Üniversite sayısını artıracak bu tasarı, Üniversitelerin bilimsel özerkliğinden söz eder gibi görünüyorsa da, her türlü özerkliği kaldırıyor, Üniversiteleri Yüksek Okul statüsüne getiriyor. Tüm Üniversiteleri ve Yüksek Okulları, kesinlikle iktidarın denetimine bırakan ve kısaca YÖK denilen Yüksek Öğretim Kurulu'nun oluşturulmasıyla da, Üniversiteler iktidarların at oynatabilecekleri alan yapılıyor.

Tüm bu olumsuzluğa karşın, Üniversitelerin yetkili kurulları neden tasarıya karşı seslerini çıkarmıyorlar? Kaldı ki susmaktan da öte, Üniversitelerarası Kurul Üniversite özerkliğini ve gelişme olanağını kaldırmayı amaçlayan bir başka yasa taslağı hazırlayarak Bakanlar Kurulu'na

sunmadı mı? Bu taslağa imza atanlar, Ekim 1981'den sonra mı konuşacaklar? Gerçi Üniversitelerin düşünen öğretim üye ve yardımcıları, basın aracılığı ile yasa tasarısının olumsuzluklarını kamuoyuna sergilediler ve sergiliyorlar da. Ancak, Fakültelerin kurulları, Üniversitelerin Senatoları niçin susuyorlar? Kendilerine baskı yapıldığı söylenemez. Kurulların üyeleri, yeni makamlar mı beklemekteler?

Üniversiteler özerk kurumlar olmak zorundadırlar. Geriye götürecek değil, ileriye açık ve demokratik yeni bir Üniversiteler Yasasına gerek olduğu kuşkusuz. Böyle bir yasal düzenlemede Üniversitelerin sayısı da gelişi güzel artırılmamalı. İleriye yönelik ve demokratik bir yasada üniversite öğretim üyeliği Dr. Asistanlıktan başlamalı ve bu amaçla yardımcı doçentlik kadroları getirilmeli. Bir başka seçenek olarak da örnek aldığımız Batı ülkelerinde olduğu gibi, doktoranın dışındaki doçentlik ve profesörlük gibi ünvanlar kaldırılmalı. 27 Mayıs Devrimi sonucu ordinaryüs profesörlük ünvanlarının kaldırdığı gibi. Öğretim üye ve yardımcılarına belli saatlarla ders yükümlülükleri konmamalı, böylece bilimsel araştırmalar engellenmemeli. Akademik yükselmeler için zorunlu süreler getirilmemeli ve uzun dönemli dünya çapındaki araştırmalara olanak tanınmalı. Üniversitelerin yönetimi demokratik olmalı.

İleriye yönelik demokratik bir Üniversite ilkesi, bugünün gündemindeki tasarıyla çelişmektedir. Geriye dönük bir yasanın ölü doğacağı ve uzun ömürlü olmayacağı da yadsınamaz. Yüksek öğrenim Yasası ile Üniversiteler Yasası birbirinden ayrılmalı ve Üniversiteler Yasası demokratik biçimde oluşacak ilk parlamentoya bırakılmalıdır. •

YURT ÜCRETİ VE KREDİLER

YURTLARIN yaz dinlencesi için kapatılması haberiyle birlikte önümüzdeki dönemin yurt ücretlerinin ne olacağı, bu arada da öğrencilere verilecek kredi tutarının arttırılacağı haberleri verildi basında.

Öğrenci kredilerindeki küçücük bir artışın, yüzbinin çok üstündeki kitleyi, yurtlara ilişkin bir haberin de Yüksek Öğrenimde kimi-kimsesi olan tüm aileleri ilgilendireceği gerçeği yadsınamaz.

Yurt ve kredi, sağlıklı bir yüksek öğrenim için temel dayanakların en önemlilerindendir. Parasal olanakları düşük öğrenciye kredi ile destek olunur. Yurt ortamı beden ve ruh sağlığında dengeli, ölçülü gelişmeyi yaratır. Eğitim-öğretim günün 24 saatinde sürüyorsa kredi ve yurt unsurları gözardı edilemez.

Önümüzdeki yıl öğrenci kredisi ikibinlira; bu yıldan başlayarak yurt ücreti ise, günlük on, aylık 300 lira, konuk öğrenciler için de bunun iki katı, yani aylık 600 lira olacak...

Kredi öğrenciye ödenen sonra geri alınan tutardır. Yurt ücreti ise, öğrencinin ödediği ve geri alamayacağı paradır.

Anlaşılıyor ki YURTKUR hem öğrenciye verdiğini, hem de ondan aldığını yükseltiyor. Ne var ki, oranlarının adaletli olduğunu söyleyebilmek olası değil.

Şöyle ki, öğrenciye verilen kredi, yüzde 25 oranında arttırılırken, yurt ücretleri yüzde yüz oranında yükseltiliyor. Kanımızca, yurt ücretleri yüzde yüz arttırılırken, krediler de aynı oranda yükseltilmeliydi.

Öte yandan, bugün verilmesi düşünülen iki bin liranın öğrencilerin hangi gereksinimlerini karşılayabileceği de ayrı bir sorundur.

Uygulamanın bir sakat tarafı da, yeni yurt ücretlerinin 1981, kredi artışının ise 1982 yılında yürürlüğe girmesidir.

Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu (Yurt-Kur), özel yasayla kurulmuş bir KİT'dir. Kredilerin ne olacağını kendisi kararlaştırır. Aldığı kararların herbiri, Genel Müdürlük, Yönetim Kurulu ve Genel Kurul aşamalarından geçer ve uygulamaya istenildiği tarihte konulur. Yani kredi artış uygulamasını yürürlüğe koymak için Mali Yılı beklemek zorunda değildir.



Yurt ve Kredi, sağlıklı bir yüksek öğrenim için temel dayanakların en önemlilerindendir.

Özellikle, 1978-1979 yıllarında kredi artışları büyük bir titizlikle incelenmiş ve yürürlüğe konmuştu.

Bugün de, bu kararların yeniden gözden geçirilerek, yukarıda öne sürülen sakıncaların giderilmesi beklenir. •

TÜRKİYE İSRAİL İLE İLİŞKİLERİNİ KESMELİDİR

ASIRI iyimser olanlar, Siyonist siyasal çerçeve içinde biraz olsun sağduyuya yer olduğunu sananlar ve güneşin balçıkla sıvanabileceğine inananlar, İsrail'in son saldırılarını bu ülkedeki seçim ortamına bağlıyorlar, Begin'in yalnızca bu nedenle uluslararası bunalım yarattığını öne sürüyorlardı. Bir an için İsrail'in kuruluş sürecinin başından bu yana sürdürdüğü korkunç terör unutulmuş, son saldırılar seçim hummasına tutulmuş bir siyasetçinin çılgınlığına bağlanmıştı.

Şimdi gelen haberler İsrail'in Lübnan'a karşı çok geniş bir saldırıyı başlattığını bildiriyor. İsrail saldırıları son otuzbeş yılda olduğu gibi yine ölüm kusuyor Orta Doğu'da. Çocuk, kadın, ihtiyar yüzlerce insan, sanki, o çilekeş yaşamları bile İsrail tarafından kendilerine çok görülüyormuşçasına katlediliyor.

İsrail'in Irak'taki nükleer santrali bombalaması üzerine yazdığımız yorumda şöyle demiştik: "**Terörizme karşı uluslararası işbirliği artık kesinlikle İsrail devlet terörüne karşı uluslararası dayanışmayı da içermelidir**" *(ARAYIŞ sayı 18).*

Türkiye, uluslararası terörizmden, haklı olarak, en çok şikayet eden ülkelerin başında gelmektedir. Bu konuda bir uluslararası dayanışma ortamını yaratmak Türk dış politikasının ana hedeflerinden biri olmuştur. Türkiye, bu konuda öncülük yapmaya çalışıyor ve yapmalıdır da. Şimdi Türkiye terörizme karşı uluslararası dayanışmayı somut bir eylemle yaratabilecek ve bu konudaki içtenliğini kanıtlayabilecek bir durumla karşıkarşıyadır. Ayrıca, Türkiye bölgesindeki tehlikeli tırmanışa kendi ulusal çıkarları için de dur demek zorunda, bu konuda etkin önlemler alma durumunda. Artık tek bir yol kalmıştır. Türkiye ile İsrail arasındaki diplomatik ilişkiler derhal kesilmelidir. İsrail, kınamalarla, protestolarla yola getirilebilecek bir ülke olmaktan çıkmış, kapılmış olduğu çılgınlıkla barışın gözü dönmüş bir düşmanı haline gelmiştir.

Türk halkının temsilcisi geri çekilmelidir Tel Aviv'den. Çünkü, bir tarihte Yaser Arafat'ın da dediği gibi "**her Türk evinde Filistinlilerin çektiği acıları yüreğinde duyan en az bir insan bulunmaktadır.**" Bu acılara bir de vicdan azabı eklememek için kesilmelidir İsrail'le diplomatik ilişkiler. •

TRT VE SORUMLULUK

"Rakı kadehlerinde kardeşliği bulmalı"

EKRAN ve mikrofonlarımızdan yapılan bu çağrı görüntülerle süslendiğinde daha ilgi çekici oluyor. Kıyıdan içeriye konan masayı dalgalar yalayıp geçiyor. Masa etrafına yerleştirilmiş yerli ve yabancı turistler kadehlerini mutlulukla kaldırıyorlar ve sanatçılarımız çağrılarını tekrarlıyorlar. "**Rakı kadehlerinde kardeşliği bulmalı**"

Bu çağrı turizm için propoganda sayılabilir, üç beş yerli ve yabancı turistin beğenisini kazanabilir ama mesajı ile çağımızın gerçeklerine ters düşmekten kurtulamaz. Çünkü günümüzde insanları biribirine bağlayan, dostluğu, kardeşliği pekiştiren değerler çok değişti.

TRT Devletin'dir. Kamusal niteliklidir. Kitle iletişim aracıdır. Bunları hiç bir programında, hiç bir sözünde aklından çıkarmamalıdır. Programlarıyla farkında olsa da, olmasa da insanları etkilemekte, olumlu veya olumsuza yönlendirmektedir. Bu nedenle özellikle çağrılarında mesajlarına dikkat etmeli, bu dikkati sorumlulukla, ülke çıkarlarıyla ve çağımızın gerçekleriyle birleştirmelidir. Ülkemizin biribirinden güzel yerlerini, tarihi ve kültürel değerlerini özenle yapılmış kurgu ve müzik eşliğinde sergilerken, teknik açıdan programa verilen önem daha da fazlasıyla içeriğine yansımalıdır. Bu TRT'nin görevleri açısından bir zorunluluktur. Ne yazık ki "**rakı kadehlerinde dostluğa**" çağıran mesaj bu konuda tek bir örnek değildir.

İzlenilen bir başka şarkının görüntüleri, bu konudaki eleştirilerin sürdürülmesine yol açacak nitelikte...

Artık alışılan, "kişisel reklamı ve televizyona sık sık çıkmayı amaçladığı" söylendiğinden, yadırganan ve pek de uygun düşmeyen giysisi ile bir hanım sanatçı; duygulu olmaya çalışarak "**Türkiyem**"i söylüyor. Bu hanım sanatçıya eşlik eden görüntüler ise oldukça düşündürücü.

Ekrandan elleri başlarının üzerinde, sıraya sokulmuş çocuklar geçiyor, arka planda bir dönem zorba gruplarca parsellendiği için okunamaz hale gelmiş okullar var. Şarkı ihanetten, düşmanların namertliğinden sözediyor. Ekranda çocuklar, öğrenciler ve okullar veriliyor. Evet Türkiye her dönemde olduğu gibi 12 Eylül öncesi de ihanet peşinde koşanlarca içten çökertilmek istendi. Anarşi ve terör örgütleri can ve mal güvenliğini, öğrenim özgürlüğünü ortadan kaldırdılar. Emperyalizmin böl—yönet politikasının aleti olanlar, bölücülük peşinde koştular. Bunlar doğru, ama, televizyonun yaratmaya çalıştığı görüntü çok hatalı, hatalı olduğu kadar da tehlikeli. İhanet ve namertlik suçlamalarının genelde öğrenciye ve okula yönelmemesi gerekir. Çünkü okullar, öğrenciler,

düşman gösterilerek bir yere varılamaz.

Eğer bu görüntülerle amaçlanan 12 Eylül öncesinin anarşi ve terör olaylarını anımsatmaksa bu iş öyle olmaz. Okullar ve öğrenciler düşman gibi gösterilerek anarşiye karşı mücadele edilemez. Sorunun temelinde yatan sosyo—ekonomik nedenler vurgulanmadan, Anarşi ve terör odakları somut olarak teşhir edilip kamuoyu oluşturulmadan, ihanet eylemleri tam bir tarafsızlıkla sergilenmeden kesin ve kalıcı sonuçlara gidilemez. TRT, Anarşi ve teröre karşı üzerine düşeni yapmak istiyor, bu konuda verilen mücadeleyi güçlendirmeyi amaçlıyoruz, 1981 genel yayın planı uyarınca planladığı anarşi ve terör programlarını bu bakışla ele almalı ve zaman geçirmeden işlemelidir.

MGK Genel Sekreterliği'nin hazırlattığı "Gençlik Raporu"nda da belirtildiği gibi, gençliğin büyük bir kesimi yurtseverdir. Bu yurtsever geniş gençlik yığınlarının yanısıra işçinin, köylünün, memurun, esnafın yani 45 milyonluk halkımızın tamamına yakını Anarşi ve Terör olaylarına, bölücülük ihanetine karşıdır. Odakların maşası olan veya bu odaklardan etkilenen azınlıkla, ihanet eylemlerine karşı çıkan ve bizzat anarşi ve terör örgütlerinin hedefi olan büyük çoğunluğu ısrarla biribirinden ayırmak gerekir. TRT bu ayrımı yapmaya özen göstermeli ve MGK Genel Sekreterliği'nin Gençlik raporundaki sağduyulu anlayıştan ayrılmamalıdır.

Büyük Kurtarıcı Atatürk'ün Ulusal Kurtuluş savaşı için Anadolu toprağına ilk adımını attığı günü Gençliğe bayram olarak bıraktığını, Türkiye Cumhuriyeti'ni Gençliğe emanet ettiğini kimse unutmamalıdır. Bir halk deyimi ile "sap ile saman biribirine karıştırılmamalı"dır.

Temelinde gençliğe güven duygusu yatan Türkiye Cumhuriyeti'nin yurtsever, fedakar, bağımsızlıktan ve özgürlükten yana evlatlarına ve onların eğitim kurumlarına yaklaşım, sorumlu bir biçimde yapılmalıdır. Ülkenin yararı da buradadır. •

TAKDİMCİLER, TV KAPATTIRMA ARACI MI?

"Baktım ekranda yine o ikili, hemen televizyonu kapattım. Böyle devam edecekse sunucusuz olsun"

RAMAZAN eğlencesi programlarını tartışan okurlarımız böyle diyordu.

Yayıncılıkta genel bir kural vardır. Her yapımcıya öncelikle söylenir, öğretilir. Bu konuda yazılan kitaplara not alarak alınır ve altı çizilir. "Programların sunuşu canlı olmalıdır. İzleyicinin ilgisi ilk anda çekilmelidir. Daha sonra dağılan dikkatleri toparlamaya yardımcı olmak amacıyla izleyici ile diyalog kurabilecek ve programın akıcılığını sağlıyacak unsurlara yer verilmelidir"

Bu unsurların başında da, teknik olanakları kullanarak elde edilen ilginç görüntüleri saymazsak, sunucular gelir. Yeteneği, becerisi, düzgün anlatımı ile programa katkısı olabilecek, deyim yerinde ise, "izleyici ağzının içine baktırması gereken" sunucular, program yapımcılarının can kurtaran simitleridir. Veya öyle olmak zorundadırlar.

Ne yazık ki, bizdeki olumlu birkaç örneği saymazsak, sunucu olarak çıkanların hiçbiri program prodüktörünün can kurtaran simidi değildir. Bırakalım can kurtaran simidi olmayı, izleyici, Ramazan eğlencesi Programlarındaki sunucuları gördüğünde televizyonunu kapatmayı bile düşünmekte, bazıları da kapatmaktadır. Yani program izleme niyetinde olanlar da ekran başından uzaklaşmaktadırlar.

SULULUK

Espri diye sululuğu, yetenek diye hokkabazlığı öne çıkarmaya çalışanları, sandığın üzerindeki örtüyü



çok büyük iş yapıyormuş havasıyla kaldırıp, sandığın kenarından sanatçı ismini okutanları veya "çok bilmiş bir eda" ile sözde bulmacalardan "şıp" diye sanatçıların adını soyadını bulanları sunucu diye çıkarmaya devam etmek, Televizyonun en çok izliyici toplayan saatlerini boşa harcamak demektir.

Daha iyisini bulamıyorsak, bırakalım sunuculu yapımları. Alt yazı makinası ile, grafiklerle yazalım sanatçıların adını. Mutlaka sunucu olsun istiyorsak bunu şimdilik "anons spikeri" denen TRT çalışanlarına yaptıralım. Böylelikle hem tasarruf önlemlerine uyulmuş, hem de haksız rekabete neden olunmamış, bazı kişilerin reklamı yapılmamış olur. •

ERZURUM KONGRESİ'NDE HALKÇILIK

MEHMET ERDÜL

- **Ulusal Kurtuluş Hareketinin temel ilkelerini oluşturacak kararların alınmasında, halkla birlikte, halkla içiçe olmak zorunluydu.**
- **Erzurum'da halkın arasından gelen delegeler, bölgenin sorunlarını değil, ülkenin sorunlarını irdelemek zorundadırlar. Sivas'da toplanacak kongrenin esasları çizilmeli, ulusal sınırlar ve ulusal direnişler kadrosu oluşturulmalıdır.**
- **Erzurum Kongresi, 1924'de oluşacak Anayasa'ya konulan** *"Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir"* **ilkesinin temellerini atması açısından da yadsınmaz bir önem taşımaktadır.**

"Kutsal vatan ve milleti parçalanmak tehlikesinden kurtarmak, Yunan ve Ermeni emellerine kurban etmemek için açılan ulusal mücadele uğrunda Milletle beraber serbest surette çalışmaya Resmi ve askeri ünvanlarım artık engel olmaya başladı.

Bu kutsal amaç için milletle birlikte sonuna kadar çalışmağa tüm kutsal kavramlar üzerine söz vermiş olduğum için, çok sevdiğim askerlik mesleğinden bugün istifa ettim.

Bundan böyle kutsal ulusal amaç için hertürlü özveriyle çalışmak üzere, milletin bağrında bir kişisel savaşçı olarak bulunduğumu arz ve ilân ederim."

MUSTAFA Kemal Erzurum Müdafaa—i Hukuk Cemiyeti Kongresi öncesi Türk halkına duyurulmak üzere yayınlıyordu yukarıdaki mesajı. Amasya toplantısından sonra da 'vatan ve milleti kurtarmak için yapılacak girişim öncesi, bütün milletin maddi ve manevi desteğini sağlamak zorunda olduğunu' söylemişti. Ona göre "..Yapılacak işin, resmi makam ve üniformaya sığınarak idaresi kabil değildir. Bu tarzın bir derecesi olabilir. Fakat artık o devir geçmiştir. Alenen ortaya çıkmak ve milletin hukuku namına yüksek sesle bağırmak, bütün milleti bu sevdaya iştirak ettirmek.."(*) gerekmektedir.

DELEGELER NE DÜŞÜNÜYOR?

Erzurum Kongresine katılacak delegeler arısında şeyhler, ağalar, tüccar ve çiftçiler vardı. Bu delegeler, toplanacak kongreye bölgesel bir açıdan bakıyorlardı. Onlara göre Kongre, yerel yönetimi ve bölgedeki askeri kadroyu daha iyi çalışır bir duruma getirecek; İngiliz denetçi ve gözlemci subayların geri alınmalarını sağlayacak; Ermeni saldırılarına karşı bir savunma sistemi oluşturacaktı.

Mustafa Kemal'e göre ise, Erzurum, bir kadrolaşmanın başlangıcı olmalıydı. Bölgesellik özelliğinden sıyrılarak, tüm ülkenin geleceğine ilişkin kararlar almalıydı Erzurum Kongresi. Ulusal Kurtuluş hareketinin başlangıcında, temel ilkeleri oluşturacak kararların alınmasında da halkla birlikte, halkla içiçe olmak zorunluydu. Daha sonraki yıllarda da bu görüşünü şöyle açıklıyordu: "Bugünkü mevcudiyetimizin asıl konumu, milletin genel eğilimini ispat etmiştir. O da halk hükümetidir. Hükümetin halkın eline geçmesidir."



Mustafa Kemal: "Milletle birlikte çalışmaya resmi ünvanlarım engel oluyor."

Bu nedenlerle ayrılıyordu askerlikten. "Artık milletin bir ferdi, ülkesinin kurtuluşu için savaşacak bir kişisel savaşçıydı" Mustafa Kemal.

İSTİFA MEKTUBUNA İLK YANIT

9 Temmuz 1919 günü yayınlanan istifa mektubuna, ilk olumlu yanıt 10 Temmuz günü Erzurum Müdafaa—i Hukuk Cemiyeti'nden geldi.

Vilayet–i Şarkiye Müdafaa–i Hukuku Milliye Cemiyeti Erzurum Şubesi adına Raif imzasını taşıyan mektupta, "Türk tarihine kıymetli sayfalar katan askerlik yaşamından çekilerek katlanılan fedakârlığın minnet ve şükranla karşılandığı" belirtiliyordu.

Üstelik mektup bir de öneri getiriyor, Erzurumluların Mustafa Kemal'e olan güven ve saygısının bir işareti olarak, Cemiyet Başkanlığının Mustafa Kemal tarafından kabul edilmesi arzusunu iletiyordu.

Başkan olarak toplantıya katılmak yeterli değildi. Amaca ulaşabilmek için toplantıyı bölgesel özelliğinden çıkarmak, tüm ülkeyi kapsayacak kararların alınmasını sağlamak gerekiyordu.

Erzurum Delegesi Emekli Binbaşı Kazım Bey ile Dursunoğlu Cevat Bey delegelikten çekilerek, Mustafa Kemal ile Rauf Bey'in delege olabilmelerine olanak hazırladılar.

Kongreye delege olarak katılabilme olanağı sağlanmış, İstanbul Hükümetinin engellemeleri giderilmişti. Kongre hazırlıkları sürdürülüyor, Başkanlık seçimi için kulisler yapıldığı gözleniyordu. Delegeler Erzurum'da toplanmış, şehirde göze batacak sayıda yabancı kimseler dolaşmaktaydı.



Erzurum Kongresi'ne katılan halk temsilcilerinden bir grup.

Şehirdeki bu değişimler, Anlaşma Devletleri'nce Mondros Ateşkes Antlaşması sonrası bölgeye gönderilen İngiliz Gözlemci Albay Rawlinson tarafından da yakından izlenmekteydi.

"KİMSEDEN İZİN İSTEMEDİK Kİ..."

İngiliz Albayı Rawlinson'un görevi, Mondros Ateşkesi ile getirilen Osmanlı Ordusunun silâhtan arındırılmasına ve erat terhis işlemlerine gözlemcilik yapmaktı.

Rewlinson, erat mevcudunu ve silâh sayısını Mondros Ateşkesi ile belirlenen sınıra indirebilmek için, top kamalarını , tüfek mekanizmalarını trenlerle İngiliz tümenlerinin bulunduğu Transkafka'ya yolluyordu. Ama ulaşımı sağlayan trenlerde Türk işçileri çalışıyor, trenler kuşku uyandıracak kadar sık arıza yapıyor ve saldırıya uğruyordu. Baskınlarda ele geçirilen silâhlar ve teçhizat katırlarla arabalarla kaçırılıyor, mağaralarda depolanıyordu.

Bu arada, Albay Rawlinson'un kendisiyle görüşmek istediği Mustafa Kemal'e bildirildi.

Mustafa Kemal isteği kabul etmiştir.

Kongreden bir gün önce yapılan görüşmede Rawlinson **"İşittiğime göre burada yarın bir kongre açacakmışsınız.."** der. "**Evet**" diye yanıtlar Mustafa Kemal "**Milletçe açılmasına karar verilmiştir.**". Rewlinson "**Fakat Hükümetim bu kongrenin toplanmasına müsaade edemez**" diye sürdürür konuşmayı. Mustafa Kemal'in kaşları çatılır. Gözleri ateş saçmaktadır. "**Ne Hükümetinizden, ne de sizden izin istemedik ki, böyle bir iznin ve-**

ERZURUM KONGRESI'NDE ALINAN KARARLAR

Erzurum Kongresince yayınlanan beyanname, Ana Tüzük maddelerinin açıklamalarını içeren bir giriş kısmından sonra Kongrede alınan kararları açıklamaktadır. Kongre çalışmaları süresince hazırlanan Cemiyet Ana Tüzük maddeleri ile Beyanname, Ulusal Kurtuluş Hareketi için şu temel esasları getirmiştir:

- Mondros ateşkesi sonrası, ülkenin çeşitli yerlerinde kurulan savunma örgütlerini birleştirici maddesiyle, güçlü direniş örgütlenmesinin yolunu açmıştır.
- Ülkenin bölünmez, parçalanmaz bir bütün olduğu vurgulanmış, bunun yanısıra, 30 Ekim 1919 tarihinde sahibolunan, ilerde 'Misak–ı Milli' diye isimlendirilecek olan ülke sınırları belirlenmiştir.
- Manda ve yabancı herhangibir devlet korumasının kabul edilmeyeceği açıklanmıştır.
- Ulusal iradeye dayalı Kuvayi Milliye'nin uygulayıcılığı ve yapıcılığı kabul edilmiştir.
- Ulusal bir kongre olması için hazırlıkları sürdürülen Sivas Kongresi için çalışma esasları hazırlanmıştır.
- İstanbul'un işgal altında bulunması nedeniyle, İstanbul Hükümetinden Ulusal yönde hiçbir beklentinin bulunmadığı, yakın gelecekte geçici bir yönetim hükümeti kurulacağı açıklanmıştır.

rilip verilmeyeceği söz konusu edilsin."

Görüşme bitmiştir...

İngilizlerin Kongreyi engellemek için girişimlerde bulunabilecekleri varsayımından hareketle, gerekli önlemler alınır.

Mustafa Kemal düşüncelerindeki "Manda ya da herhangibir devlet korunması"nın kabul edilmemesi fikrini uygulamaya koşmuş, 1924'de oluşturulacak Anayasa'ya koyduğu "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" ilkesinin temellerini atmıştır.

Geriye Sivas'da toplamayı düşündüğü kongrenin esaslarının çizilmesi kalmıştır.

Bunun için toplanır Erzurum Kongresi...

DELEGELERIN MESLEKLERE GORE DAGILIMI

MustafaKemal ve Rauf bey dışında Erzurum Kongresine katılanların meslekleri şöyleydi:

Çiftçi ve Tüccar	*17 Kişi*
Emekli asker	*5 Kişi*
Din adamı	*6 Kişi*
Hukukçu	*5 Kişi*
Öğretmen	*5 Kişi*
Gazeteci	*4 Kişi*
Emekli Memur	*4 Kişi*
Eski Milletvekili	*3 Kişi*
Mühendis	*2 Kişi*

Hemde 1908 Hürriyet Bayramı'nın Onbirinci yıldönümüne rastlayan 23 Temmuz 1919 günü. Millet için, milletle içiçe.

Erzurum Kongresi 7 Ağustos günü Heyet—i Temsiliye seçimi yaparak, Mustafa Kemal'in kısa bir konuşmasıyla kapanmıştır.

Heyet—i Temsiliye üyeleri olarak, Mustafa Kemal Paşa, Rauf Bey (Orbay), Eski Erzurum Milletvekili Hoca Raif Efendi, Erzincan Nakşibendi Şeyhi Fevzi Efendi, Eski Trabzon Milletvekili Servet Bey, Eski Trabzon Milletvekili İzzet Bey, Eski Beyrut Valisi Bekir İzmi Bey, Eski Bitlis Milletvekili Sadullah Efendi, Mutki Aşiret Reisi Hacı Musa Bey, seçilmişlerdir. •

(*) Hayat Ansiklopedisi — Hayat Yayınları — Cilt I — Sayfa 329

TOPLU KONUT YASASININ GETİRDİKLERİ

RECAİ KOCAMAN

• Yeni yasa, gelecek yıllarda büyük kentlere göç edeceği varsayılan yurttaşlar ile, halen birçok büyük kentimizde yerleşmiş bulunan 'gecekondu'lu yurttaşlarımızdan hangi kesiminin konut gereksinimine öncelik tanınacağını açıklığa kavuşturmamıştır.

2487 Sayılı Toplu Konut Yasası, 10 Temmuz 1981 günü Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girdi.

Bu yasaya egemen olan esaslar şöyle özetlenebilir:

• Yasa'nın amacı, yurttaşların konut gereksinimini toplu konut yapımı yoluyla karşılamak, gereksinmesi olanlarla, inşaat yapanların uyacağı yöntem ve esasları belirlemek, "Kamu Konut Fonu" adı altında bir fon oluşturularak konut yapımına bu fon'dan destek sağlamaktır.

• Bu yasa, "Sosyal Konut" niteliğindeki binaların yapımı ve dağıtımına uygulanacaktır. "Sosyal Konut" şöyle tanımlanmaktadır: "Toplumun yaşama şartlarına, sosyal yapısına, örf ve adetlerine uygun, düşük maliyetli ve brüt inşaat alanı yüz metrekareyi aşmayan konut."

• Sosyal konutların yapımı için "Toplu Konut" sistemi öngörülmüştür. Yasaya göre, Toplu Konut: "Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce imar planı tasdik edilmiş ve inşaata hazır hale getirilmiş yerlerde en az ikiyüz, yeni açılacak ve yüz ölçümü en az onbeş hektar olan yerleşme alanlarında inşa edilecek 750 ilâ 1000 konutun ve bunların ortak kullanma tesis ve alanları ile işyerlerinin bütünü" dür.

• Toplu konutlar, nüfusu 30 bini aşan kentler ile nüfusu ne olursa olsun il merkezlerinde ve İmar İskân Bakanlığınca saptanan gelişme yörelerinde kurulacaktır. Toplu konut yapımında, organize sanayi bölgelerine, baraj, santral, ağır sanayi, liman ve benzeri kuruluşların hızla geliştireceği yerleşim alanlarına ve sağlıksız kentleşme ve gecekondulaşmanın önemli boyutlara ulaştığı yerlere öncelik verilecektir.

• Toplu konut yerleşme alanı olarak belirlenen yerlerden özel mülkiyet altında olanlar, Imar İskân Bakanlığınca kamulaştırılacaktır. Kamulaştırma bedelinin saptanmasında son vergi beyanındaki değer esas alınacaktır. Beyan tarihi ile kamulaştırma tarihi arasında bir yıldan fazla zaman geçmişse, aradan geçen zaman için Ticaret Bakanlığınca yayınlanmış olan toptan eşya fiyat endeksleri dikkate alınarak kıymet takdiri yapılacaktır. ancak, bu yoldan takdir edilecek değer farkı beyan edilen değerin bir mislini aşamıyacaktır.

• Toplu konutların yapımı İmar ve İskân Bakanlığınca gerçekleştirilecektir. Bakanlık, inşaat işlerini müteahhit firmalara veya kamu kuruluşlarına yaptırabilecektir. Kurulacak toplu konutlarla ilgili ihalelerde, en az 200 konut ölçüsü uygulanacaktır.

• Yasanın öngördüğü hizmetlerin gerçekleştirilebilmesi için, "Kamu Konut Fonu" adı altında bir fon kurulmuştur. Bugüne kadar ülkemizde oluşturulan kamu fonlarının en büyüğü olan bu fon, her yıl gider bütçesinin yüzde beşinden az olmamak üzere bütçeye konulacak ödenekten başka, toplu konut tahvillerinin satış gelirinden ve yasada belirlenen öteki kaynaklardan besle-



Yasa, 'gecekondu'lu yurttaşlara mı, büyük kentlere göç edenlere mi öncelik verecek?

necektir.

ERKEN BİTİRME PRİMİ

• Yasa, toplu konut yapımı işlerinin ihalesinde, yapım süresinin iki yılı aşmayacak biçimde planlanmasını öngörmektedir. İmar ve İskân Bakanlığı bu süreyi artırabilecek veya azaltabilecektir. Yapımın, öngörülen süreden önce tamamlanması durumunda müteahhide "**Erken bitirme** primi" ödenecektir. (Ülkemizde, devlet inşaatlarının programlanan sürede bitirilememesi, imar ve kalkınma atılımlarını köstekleyen, maliyetlerin büyük boyutlara tırmanmasına neden olan kronik bir hastalıktır. Belirlenen süreden önce tamamlanacak yapımlara erken bitirme primi uygulamak, bu hastalığı iyileştirecek yöntemlerden biridir. Toplu Konut Yasası aracılığı ile ihale hukuku alanına ilk adımını atan erken bitirme primi sisteminin tüm devlet ihalelerine uygulanması, üzerinde önemle durulmaya değer bir konudur.)

• Yapımı tamamlanan konutlar, saptanacak satış fiatı üzerinden, konut edinmek isteyen ve öteki yasal koşulları yerine getirmiş olan yurttaşlara verilecektir.

• Bu yasa uyarınca konut edinme hakkı, herhangibir yerleşme yerinde kendisinin, eşinin veya velayeti altındaki çocuklarının bağımsız bir konutu olmayan ve alt veya orta gelir grubunda yer alan yurttaşlara tanınmıştır. Alt ve orta gelir gruplarını belirleyen ölçütleri, Toplu Konut Yüksek Kurulu, üç yılda bir veya gerektiğinde daha kısa sürelerde saptayacaktır.

• Her yurttaş, sadece bir konut için hak sahibi olabilecek ve konut fonundan bir kez yararlanabilecektir.

Yasada, toplu konutların yapım ve dağıtımının iki hedefe doğru yönlendirilmesini amaçlayan hükümler yer almaktadır.

Bu yönlendirmelerin gerçekleştirilmesi için, konut edinmek isteyen yurttaşların üç yıl içinde yatıracakları paranın tutarı, konut kredilerinin geri ödenmesine ilişkin süreler ve bunlara uygulanacak faiz oranları konusunda bazı kolaylıklar öngörülmüştür.

Amaçlanan hedeflerden birincisi, konutların, "Sosyal Konut" ölçüsünü aşmayan büyüklükte, hatta olabildiğince küçük boyutta olmasıdır. Yasa, küçük konut için büyük kolaylık sistemi getirmiş, yüzölçümü arttıkça kolaylıkların azalmasını ve 100 metrekareden büyük konutlara hiçbir kolaylık sağlanmamasını öngörmüştür.

Bu kuralın yararı tartışılamaz...

Bu gerçeği vurguladıktan sonra, ayrıntı sayılabilecek bir nokta üzerindeki kuşkularımızı belirtelim: Yasa, konut edinmek isteyenlerce yatırılacak paranın hesaplanmasında 85 metrekarelik, kredilerin geri ödenmesine ilişkin süre ile faizlerinin saptanmasında 75 metrekarelik "en küçük konut" ölçütü getirilmiştir. Aynı amaca yönelik iki öge için, iki ayrı ölçünün öngörülmüş olması, uygulamada duraksamalara ve sakıncalara yol açabilir.

Amaçlanan ikinci hedef ise, konut istemlerinin, nüfusu 500 binden az olan yerleşim alanlarında kurulanlar üstüne yoğunlaştırılmasına ilişkindir. Yasa, yukarıda açıklanan kolaylıkların ölçüsünü, 500 binden az nüfuslu yerleşim alanlarında kurulacak toplu konutlarda geniş tutmuş, nüfusu bu miktardan büyük olan kentlerdeki konutlar için ise ölçüyü daraltmış; bu yoldan, konut istemlerini orta büyüklükteki kentlere doğru yönlendirmek istemiştir.

Toplu konutları orta büyüklükteki kentlere yönlendirme yolu ile, bu yerlerin sağlıklı biçimde kentleşmesine katkı sağlamakla birlikte, metropollerin —milyonluk kentlerin— çok hızlı nüfus artışını, çarpık kentleşmesini ve bunlardan doğan toplumsal bunalımları azaltmaya ve giderek en alt düzeye indirmeye çalışmanın önemi ve yararı yadsınamaz.

Ne var ki, sorunun bu yoldan çözümü çok uzun zamana bağlıdır. Ayrıca, salt sosyal meskenleri orta büyüklükteki kentlere doğru yönlendirerek kırsal kesimden metropollere akan iç göçü önleyebilme olasılığı da tartışma götürür. Çünkü, gecekondulaşmanın, konut edinme eğilimi dışında çok değişik toplumsal ve ekonomik nedenleri vardır. Hatta, konut edinme düşüncesinin, gecekondulaşma olgusunun nedeni değil, sonucu olduğu bile söylenebilir.

GECEKONDULULARIN SORUNU

Öte yandan, gelecek yıllarda büyük kentlere göç edeceği varsayılan yurttaşlar ya da İstanbul, Ankara, İzmir başta olmak üzere birçok büyük kentimize yerleşmiş bulunan gecekondulu yurttaşlardan hangi kesimin konut gereksinmesine öncelik tanınacağını da, bu yasa açıklığa kavuşturmuş değildir.

Yasa, bir yandan, gecekondulaşmanın önemli boyutlara ulaştığı yerlere —yani milyonluk kentlere— toplu konut yapımında öncelik verme konusunda Hükümeti görevlendirirken; öte yandan, 500 binden fazla nüfuslu kentlerde ve bu arada doğal olarak gecekonduların yoğunlaştığı metropollerde konut edinmek

isteyen yurttaşları özendirici olanaklardan ve kolaylıklardan yoksun bırıkmaktadır. Daha kısa deyişle, milyonluk kentlerde, Devlet, sosyal konut yapımını öncelikle ele alacak, ama yurttaşların konut etinme koşulları ağır olarcak; buna karşılık, 500 binden az nüfuslu kentlerde, sosyal konut yapımına öncelik yok, ama konut edinme konusunda yurttaşlara tanınan pekçok özendirici olanaklar var...

Kanımızca, bu durumun açıklığa kavuşturulması ve var gibi görünen çelişkinin giderilmesi gerekir...

2487 sayılı yasada, Devletçe üretilecek kiralık konut yoluyla konut sorununun çözümüne ayrı bir seçenek getirmek düşünülmemiş, yerel yönetimler konut üretim ve denetim sürecinin tamamen dışında bırakılmış, halk arasında "yap-satcı" diye anılan büyük deneyim birikimine sahip yarımcıların oluşturduğu potansiyelden taahhüd hizmetleri dışında yararlanmanın yolları araştırılmamıştır.

Yasa, bu yönlerden de eleştirilebilir.

Bu atılım, bürokratik engellerden ve spekülatif kazançlarını ya da beklentilerini yitiren kişi ve kuruluşların kösteklemelerinden kurtarıldığı ölçüde başarıya ulaşabilecektir.

Yasa, yapılacak işlemleri, 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu, 2490 sayılı Artırma, Eksiltme ve İhale Kanunu ve 832 sayılı Sayıştay Kanunun kapsamı dışında tutunarak, bürokratik engellerden önemli bir bölümünü aşmaya çalışmışsa da; bu yeterli değildir. Çünkü, bürokrasi kesiminden gelen engellemeler, yasa hükümleri kadar, Devlet bürokrasinin doğasında bulunan ağır çalışma temposundan kaynaklanmaktadır. İşte bunun önlenmesine özen gösterilmelidir.

Spekülatif çıkarları ve beklentileri zedelenenlere gelince... Bunlar, kuşkusuz, her aracı, her yöntemi kullanarak sistemi yozlaştırmaya ve işleyişini kendi çıkarlarına doğru yönlendirmeye çalışacaklardır.

Ama, unutulmamalıdır ki, Devlet, bu gibi kişi ve kuruluşların etkisinden kendisini kurtardığı oranda, "Çağdaş Devlet" olur, "Sosyal Devlet" niteliği kazanır. •

KÖYLERİN BELEDİYELERLE BİRLEŞTİRİLMESİ

• Küçük köy ve beldelerin yerel gelir kaynaklarının büyük kent belediyelerine aktarılmasına karşılık, büyük kent belediyeleri bütçelerinden bu yerlere hakça pay vermemektedir.

GERİDE bıraktığımız kış ayları içinde, İstanbul, Ankara, İzmir başta olmak üzere pekçok büyük kentin çevresinde kurulmuş küçük belediyeler, komşusu oldukları büyük kent belediyelerine bağlandı.

11 Aralık 1980 günlü Resmi Gazetede yayınlanan 34 sayılı Milli Güvenlik Kurulu kararı uyarınca yapılan işlemler sonucunda, çok sayıda küçük belediye ve bu belediyelerle büyük kent belediyeleri arasında ya da bunların yakınında yer alan bazı köyler, tüzel kişiliklerini ve bağımsız yönetim yetkilerini yitirdi.

Büyük kentlerin çevresindeki yerleşim alanlarına aydınlatma, su, kanalizasyon ve ulaşım gibi önemli kamu hizmetlerinin yeterli bir biçimde götürülmesi ve denetlenmesi sorunlarına çözüm getirmek amacıyla yapılan bu yönetsel değişiklikleri genel bir değerlendirmeye tabi tutmanın yararı yadsınamaz.

Bu tür bir değerlendirme, işlemlerin başlatıldığı kış aylarında yapılamazdı, ancak şimdilerde yapılabilir. Çünkü, söz konusu yönetsel değişikliklerin yapıldığı kış aylarında, bu



Küçük köyleri belediyelere bağlamak, köylerin sorunlarına çözüm getirmez

yerleşim alanlarında oturanların sayısı en alt düzeyde olduğu için hizmet gereksinmelerini gerçek boyutlarıyle ortaya çıkarmak güç olduğu gibi, yatırım yapma ve yeni hizmetler üretme girişimlerine ancak ilkbaharda başlanabileceğinden bu konuda bir karşılaştırma yapmak da olanaksızdı.

Temmuz ayının sonlarına yaklaştığımız şu günlerde, pekçoğu, büyük kentlerde yaşayanlarca yazlık —sayfiye— olarak kullanılan bu yerleşim alanlarının nüfusu, kış aylarındakinin 5-10 katına ulaştı. Buralara yeni hizmetler üretmeye yönelik girişimlere başlanması gereken günler geride kaldığına göre, sözü edilen yönetsel değişiklikler üzerinde görüş bildirmeye engel olan ögelerin ortadan kalkmış olduğu kabul edilebilir.

"DERYA İÇİNDE BİR DAMLA"

Büyük kentlerin yakınındaki beldelerle köylerin, kendilerine özgü gelir ve hizmet üretme olanakları vardır. Örneğin, bu gibi yerlerin çoğunda taşocağı, memba suyu ve benzerlerini üreten özel işletmeler bulunmaktadır ve yerel belediyelerle köy muhtarlıkları için bunlar önemli birer gelir kaynağıdır. Bu köy ve belediyeler, büyük kent belediyesine bağlandığında, o kaynaklardan edinilen gelirler, büyük kent belediyelerinin bütçesinde, "derya içinde bir damla" kadar bile işlev görmez olur. Bundan o köy ve beldeye düşen pay da hiç değerinde kalır.

Küçük köy ve beldelerin yerel gelir kaynaklarının büyük kent belediyesine aktarılmasına karşılık, büyük kent belediyesi bütçesinden bu yerlere hakça bir pay ayrılarak sorun hafifletilebilirdi. Ama bu yapılmadı...

Yıllardır, büyük kent belediyelerinin yönetimindeki kenar semt ve mahalleler, belediye olanaklarının büyük bölümünün kent merkezlerine verilmesinden ve kendilerine "üvey evlat" işlemi yapılmasından yakınırlarken, 34 sayılı kararın öngördüğü uygulamalardan sonra, bu kez, "uzak-kenar semtler"in ortaya çıkmasına nedenolunmuş, üvey evlat tan da ötede "besleme-evlatlık" diye nitelendirilebilecek semt ve mahalleler yaratılmıştır

Az nüfuslu olan bu yerleşim alanlarında, yöneten-yönetilen arasında kolaylıkla oluşturulan bütünleşme yolu ile pekçok kamu hizmetine gönüllü halk katkısı sağlanarak, bu hizmetler resmi maliyetinden çok ucuza gerçekleştirilirken, son uygulamadan sonra klasik bürokrasi kuralları işlemeye başlamış ve bütünleşmenin yerini yabancılaşma almıştır...

Bu koşulların etkisiyle, sözü edilen yerlerin aydınlatma, su, kanalizasyon ve ulaşım hizmetlerinde hiçbir iyileşme görülmediği gibi, yer yer gerilemelere de rastlanmaktadır. Halk, yakın günlerde yürürlüğe giren Belediye Gelirleri Yasasının getireceği olanaklardan da kendilerine hakça bir pay ayrılmayacağı inancı içinde, günden güne kötümserliğe kapılmaktadır.



Bu taşocağının geliri belediyelerin mi, köylülerin mi?

Öte yandan, bu köylerin tümü, beldelerin ise az nüfuslu olan büyük bölümü, önceleri YSE araçlarından ve olanaklarından yararlanma hakkına sahip iken, bu kez ondan da yoksun duruma gelmiştir.

Kamu yönetiminin halka en yakın kesimi yerel yönetimlerdir.

Her yörenin, her beldenin, hatta çoğu kez her köyün, kendisine özgü bir hizmet politikası olması, sosyo-ekonomik farklılıkların oluşturduğu bir zorunluluktur. Bu zorunluluk, çağdaş yönetimde, "Merkezden yönetim" sisteminin yumuşatılmasına ve "Yerinden yönetim" uygulamalarının genişletilmesine neden olmuştur. 34 sayılı kararla yapılan yönetsel değişiklikler ise, bu genel eğilime ters düşmektedir.

Her ne kadar, belediyelerin yetki ve görev alanlarını, kentlerin beklenen veya istenen gelişme alanları yönünde genişletmenin yararları yadsınamazsa da, bu yapılırken, yukarıda açıklanan "Yerinden yönetim" kurallarına aykırı davranmamak ve genişleme alanları içinde kalan yerleşim bölgelerinde yaşayanları eskiyi arar duruma düşürmemek gerekir.

Yedi aylık uygulamadan edinilen izlenim odur ki, bu uygulamalar, çevre belediyelerle köylerden çok şey almış, fakat onlara hiçbir şey vermemiştir.

Bu nedenle, iyi niyetle alınan 34 sayılı kararın, aynı iyi niyetle yeniden gözden geçirilmesi gerektiği inancındayız.

Basında çıkan haberlerden, yakın günlerde yerel yönetimler için yeni düzenlemeler yapılacağı anlaşılmaktadır. Özellikle, çok az nüfuslu köyleri birleştirmeye yönelik çalışmalar söz konusudur.

Bu çalışmalarda, salt küçük köylerin birleştirilmesi gibi dar bir amaçla sınırlı kalınmıyarak, yerel yönetimlerin tüm boyutlarıyla gözden geçirilmesi, bu arada yukarıdaki önerinin de dikkate alınması götürülmesi zorunlu hizmetlerin yerine getirilmesini gerçekleştirecektir.

Küçük köyleri birleştirmek ya da küçük belediyeleri büyük kent belediyelerine bağlamak, ilk bakışta pratik bir çözüm yolu gibi görünürse de, salt nüfus ögesine dayalı olarak yapılacak yönetsel değişiklerle küçük köylerin ve küçük belediyelerin sorunlarına hiçbir köklü çözüm getirilemez. Kanımızca, bu tür girişimlerin amacına ulaşabilmesi için, sosyo-ekonomik verilerin tümü araştırıldıktan sonra, birbirine yakın ve aralarında ulaşım kolaylığı ve ekonomik yönetsel işbirliği olanağı bulunan yerleşim birimleri arasında, kamu hizmetlerinin, gelişme ve üretim için gerekli altyapıların ve örgütlenmelerin yoğunlaşacağı yönetim merkezleri —bir başka deyimle, Köykentler— oluşturma yönteminin izlenmesi gerekir... ●

KİT'LER YOKEDİLEBİLİR Mİ?

• Başbakan Yardımcısı Özal, KİT'leri parçalayarak etkisiz ufak kuruluşlara dönüştürecek planlarını yürürlüğe koydu.

• IMF, bugünlerde vermesi gereken 115 milyon dolarlık krediyi "KİT'leri verimli çalıştıracak önlemler alınmalı" diye Eylül'e ertelerken, Turgut Özal da 1981'in en önemli problem alanı olarak KİT'leri ilan etti...

KISACA KİT dediğimiz kamu iktisadi teşebbüsleri oldukça ciddi bir ameliyata alınmak isteniyor. Teşhis şöyle: KİT'ler verimsiz çalışıyorlar, ekonomi üzerinde ağır bir yük oluşturuyorlar ve 24 Ocak kararlarının serbest piyasa ekonomisi kurallarına dayalı felsefesine ters düşüyorlar. KİT'leri parçalayarak ufaltacak ve giderek yokedecek de bir tedavi öngörülüyor.

Önce bu IMF kaynaklı, eski, yanlış teşhisle ilgili zorunlu bir düzeltme yapmak gerekiyor. MGK Bütçe-Plan Komisyonu'nun raporunda şu bilgiler aktarılıyor: KİT'lerin 1975 yılında 47,9 milyarla 519,1 milyar liralık toplam yurtiçi gelir içindeki yüzde 9 oranındaki payları, 1979 yılında 2,1 trilyonluk toplam içinde, 232,8 milyarla yüzde 11'e yükselmiş bulunuyor. Görüldüğü gibi, KİT'lerin ekonomiye katkıları sürekli artabilmiş.

Ayrıca KİT'lerde görevli her kişinin yurtiçi gelire katkıları da özel sektöre oranla daha fazla. Ancak, ücret/verim ilişkisi bakımından KİT'ler özel sektörün gerisinde kalıyorlar. Bunda, KİT'lerde 90 bin kişinin fazladan çalışmakta olmasının etkisi var.

KİT'lerde, fazladan 90 bin kişinin çalışmakta olmasında siyasal etkenlerin rolü olduğunda kuşku yok. Ancak, istatistiklere göre her 100 kişiden 17'sinin işsiz olduğu Türkiye'de, fazladan insan çalıştırmanın sosyo-ekonomik gerekçeleri de var.

MGK Komisyonunun KİT raporunda, bu bilgiler aktarıldıktan sonra şöyle deniliyor:

"KİT'lerin önemli bir kısmı kamu yararı gözetmek zorundadır... Kamu yararı ile karlılık ve verimlilik her zaman birlikte gerçekleşmesi mümkün olmayan kavramlar ve prensiplerdir. Bu nedenle kişisel yararı ön planda gören özel kesim ile kamu yararını ön planda gören KİT'lerin aynı pota içinde ve aynı kriterler esas alınarak değerlendirilmeleri çoğu kez yanıltıcı olmaktadır... Bununla birlikte, KİT'lerin çalışmalarında büyük aksaklıklar bulunduğu bir gerçektir. Bu aksaklıkların bir kısmı KİT'lerin kendi bünyelerinden doğmaktadır... KİT'lerle ilgili aksaklıkların büyük bir kısmı da bu kuruluşların dışında oluşmakta ve bu sorunların halli KİT' lerin boyutlarını aşmaktadır...

KİT'lerin değerlendirilmeleri yapılırken kendi bünyelerinden doğan aksaklıklarla birlikte, bünyeleri dışından kaynaklanan sorunların günahı da onlara yüklenmektedir. KİT'lerin zaman zaman kendi kaderlerine terk edildikleri, onları savunması gerekenlerin hücumlarına uğradıkları da bir vakıadır..."

*

* *

Bazı değerlendirmeler, içeriğinden çok, değerlendirmeyi yapanın, ya da değerlendirmenin yapıldığı yerin niteliğinden dolayı önem kazanıyor. Bu tür değerlendirmelere bir örnek:

"1981 yılı ortasında en önemli problem alanı kamu iktisadi teşebbüslerinin durumudur. KİT'ler ile ilgili olarak acil fiyat tedbirleri alınmış, temel mal ve hizmet kapsamı daraltılmış, esasen aşırı miktarda olan istihdam hacminin arttırılmaması ile olarak benimsenmiştir... Bununla birlikte işletme verimliliğini arttıracak reorganizasyon (yeni düzenleme) tedbirlerine olan ihtayaç devam etmektedir..."

Bu sözler, KİT'ler için IMF'in iddianamesi biçiminde düşünülebilir. Ya da, özel kesim sözcülerince geliştirilen bir öneri niteliği taşıyabilir. Ancak her ikisi de değil...

Değerlendirme, geçtiğimiz hafta sonunda MGK'ya sunulan "1981 Yılında Türk Ekonomisi" brifinginde yapılmış bulunuyor. Brifingi, Başbakan Yardımcısı Turgut Özal'ın apar topar gittiği Birleşik Amerika'da, IMF yetkilileriyle KİT sorununu görüştükten hemen sonra sunmuş olması, altı çizilmesi gereken bir olgu. IMF'in, bugünlerde vermesi gereken 115 milyon dolarlık krediyi "KİT'leri verimli çalıştıracak önlemler alınmalı" diye Eylül'e ertelerken, Başbakan Yardımcısı Turguz Özal'ın, KİT'leri "en önemli problem alanı" ilan etmesi rastlantı olamaz. Ayrıca, IMF'in KİT'leri yoketme koşuluna bağlı kredilerini karşılık göstererek, bu kredileri 15-20 milyon dolar eksiğine ticari bankalara kırdırmanın pazarlığına oturması da Turgut Özal'ın oynadığı oyun bakımından gözden kaçırılmaması gereken bir nokta.

*

* *

Öyle görünüyor ki, son kararı MGK verecek. Bir yanda Turgut Özal'ın IMF ile "danışıklı döğüş" izlenimi veren, KİT'leri yoketme planları, öte yandan sorunu incelemek için özel olarak görevlendirilen Komisyonun vurguladığı gerçekler...

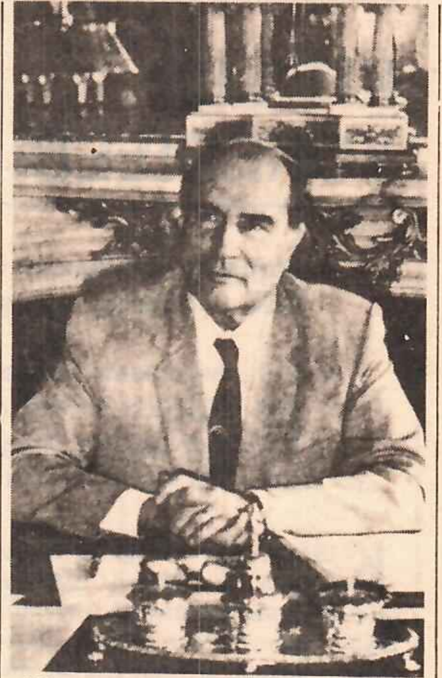
Dileriz bu gerçeklere kulak verilir: "Türkiye'deki KİT'lerin belli başlı sıkıntıları modelden çok uygulamadaki aksaklıklardan ve çoğunlukla modelin dışındaki yanlış tutumlardan doğmaktadır... KİT'leri başarılı kılmak üzere, zamlarla yükselen maliyetlerin düşürülmesi, dış müdahalelerin ortadan kaldırılması ve yöneticilere yeterli çalışma süresi tanınması gibi başvurulacak bir dizi önlem vardır. Ancak bu önlemlerle ilgili çalışmalar yeterince ciddiye alınmamakta ve kütüphane raflarına kaldırılmaktadır...) Oysa bu önlemler denenmeden KİT'ler hakkında kesin karar verilmemelidir. Bu önlemler alınabildiği takdirde KİT'lerin bugünkü bünyeleri ile başarıya ulaşma olanakları vardır." •

OTTAWA'DA ÇEKİŞME

HALUK GERGER

- **Bize yıllardır ulusal çıkarlarımızı Batı çıkarları uğruna unutmamızı öğütleyenler Ortawa'da kendi çıkarları için dişediş pazarlık ettiler.**

- **Doruktaki çekişmeler ve pazarlıklar Türkiye'ye müttefikler arasında da çıkar farklılıklarının olabileceğini göstermesi bakımından anlamlı bir ders olmalı.**



Mitterand: Avrupa'nın güç kaynağı.

BATI dünyası bize hep belii ideller uğrunda birleşmiş, aralarında ayrılık gayrılık bulunmayan devletlerin oluşturduğu bir dayanışma kalesi gibi gösterilmiştir. Her üyenin ötekine gönüllü, karşılıksız yardım ettiği, çıkarları, kültürleri, siyasetleri ortak, şu televizyon dizisi "Küçük Ev"in sakinleri gibi "melekler"in biraraya geldiği bir "**demokrasi ve özgürlük kalesi**". Oralardan gelen devalüasyonlar, vizeler, ambargolar da çoklukla bizi şaşırtmış, sonunda kabahati hep kendimizde bulmuşuzdur. Türkiye'de böyle bir Batı imajının yaratılması raslantı değil elbette. Özellikle 1950'lerde kendi ulusal çıkarlarını bile daha geniş bir Batı çıkarı içinde eriten, o dünyanın ideolojik misyonerliğine soyunan, burnunun dibindeki Kıbrıs'ı, Ege denizini unutup Kore'de Batı'yı koruyan bir iktidar elbette yurttaşlarına "**büyük batı idealleri**"ni zorlayacak, elbette Ulusal Kurtuluş Savaşında karşımızdaki yedi düveli küçük Yunanistan'a indirgeyecek, elbette Batı içinde çıkar farklılığı, ayrılık gayrılık olmadığını savunacaktı. "**Özgür Dünya**"nın jandarmalığı topluma başka nasıl izah edilebilirdi?

GÜÇ DENGESİ

Oysa, Batı dünyası içinde hep çıkar kavgası olmuş, hep çelişkiler, çatışmalar bulunmuştur. Hiçbir Batı ülkesi kendi öz ulusal çıkarını unutmamış, sürekli ötekilere karşı onun kavgasını vermiştir. Bakınız öteki Batı ülkelerine hiçbirinin dilinde "**dost kazığı**"nın karşılığını bulamazsınız. Çünkü öz çıkarlar oralarda dostlara karşı da korunur. Bizde ise bu deyim günlük dilde en çok kullanılanların başında gelir.

Batı içindeki çatışma ve çekişmeler uzun bir süre su yüzüne çıkmamıştır çünkü, Amerikan üstünlüğü bunu engellemiş, Amerika'nın önderliği aslında bir Amerikan sultası olarak "**özgür dünya**" içinde özgür tartışmayı ortadan kaldırmıştır.

Zamanla, ABD'nin gücünü yitirmesi, buna karşılık Batı Avrupa'nın giderek güçlenmesi Batı içindeki görüş ve çıkar farklılıklarını yeniden gündeme getirmiştir. Amerikan kültürüyle bütünleşmiş tek bir Batı varmışcasına davranışlarını ayarlayan, başları kuma gömülü kimi çevreler dışında da Batı içindeki ayrılıklar bugün herkesce uluslararası politikanın temel bir gerçeğini ifade etmektedir.

DOST-DÜŞMAN AYRIMI

Batı Avrupa ile ABD arasındaki derin çıkar ve görüş ayrılıklarının kökenleri farklı tarih, kültür ve devlet yapılarında yatmaktadır. Ayrılıkların temelini ise güvenlik sorunları oluşturmaktadır. Nitekim ilk çatışmalar da stratejik sorunlar üzerinde patlak vermiştir. Son yirmibeş, otuz yıldır tek tek her Batılı ülkenin ana sorunu, önce kendi ulusal savunmasını gerçekleştirmenin yollarını aramak olmuş, Batılılar özellikle bu konuda birbirleriyle en sert bir biçimde çatışmışlardır. İşin bu yanını bilenler için, Türkiye'de oluşturulmak istenen "**ulusal savunma kavramı**" konusunda kopartılan fırtınalar, anımsandıkça gerçekten insanın yüreğini yakmaktadır. Bu konuyu bir başka yazıda işlemek üzere, bu yazıda Batı içindeki güncel sorunlara değinmek istiyoruz. Ottawa doruğunda tartışılanlar da bu güncel olanlar.



Avrupa'da Truva atı, Thatcher.

Bugünkü sorunların kaynağı, ABD'deki yeni yönetim ve onun dünya görüşüdür. Reagan yönetimi Beyaz Saray'dan başlattığı soğuk savaş rüzgarlarını tüm dünyada estirmek istemektedir. Bu yeni savaşta dost ve düşman ülkeler de saptanmıştır. Sovyetler Birliği ve üçüncü dünyanın Libya gibi radikal ülkeleri düşman, ne denli insanlık, özgürlük ve barış düşmanı iktidarlarca yönetilirlerse yönetilsinler anti-Sovyet çığırtkanlığını üstlenen tüm ötekiler de "**dostlar**" safında yer alıyor, Reagen'ın gönlünde çizdiği yeni uluslararası politika haritasında.

İşte, çılgınca silahlanmayı, çatışmayı ve uzlaşma ile diplomasiyi dışlayan ögeleri içeren bir stratejiyi, Reagen yönetimi Batı'ya zorlamaktadır. Buna karşılık, Batı'nın gücünü çok daha gerçekci algılayabilen Batı Avrupa, yumuşamanın sürdürülmesinden, Doğu Bloku ile ekonomik işbirliğinden ve nükleer silahların denetlenmesi görüşmelerinin başlatılmasından yana bir tutum içinde.

ABD-BATI AVRUPA POLİTİKALARI

Orta Doğu'da, ABD, İsrail'in sınır tanımaz saldırganlıklarını destekler, Arapların en doğal haklarına karşı düşmanca bir tutum takınırken, Arap insanının ve petrolün gücünün farkındaki Avrupa, Filistin halkının meşru çıkarlarını da belli ölçüler içinde gözeten daha adil bir çözüm peşinde. Ayrıca, Avrupa, NATO'nun sorumluluk alanının genişletilmesi ve Körfez bölgesinde başlatılabilecek maceraların kendi başına ne büyük



Reagan: Soğuk savaş rüzgarları estiriyor.

felaketler getireceğini de iyi biliyor ve ürküyor Reagan yönetiminin bu konudaki düşüncelerinden.

Bu arada, Kaddafi'yi devirme planları Vaşington'da yapılırken *(ARAYIŞ'ın 18'inci sayısına bakınız)* ve Libya, Amerika tarafından bir numaralı düşman ilan edilirken, Fransa, bu ülkeye karşı koymuş olduğu silah ambargosunu kaldırdı. Amerika'nın



etkin dergilerinden Newsweek'in son sayısının kapak başlığında Kaddafi "dünyanın en tehlikeli insanı" biçiminde tanıtılırken, Fransa'nın kararı, Batı içindeki ayrılıkların boyutlarını da ortaya koyuyor.

Batı dünyasındaki "faiz savaşı" ise bardağı taşıran son damla olma niteliğini taşıyor. ABD'deki faiz oranlarının artırılmasıyla birlikte, Batı Avrupa paraları dolar karşısında sürekli değer kaybediyor, bu ülkelerin petrol faturaları da kabardıkça kabarıyor. Sermaye hareketlerini bir ölçüde olsun denetlemek isteyen Batı Avrupa, "pahalı para" ortamı içinde ekonomik durgunluk girdabına sürüklenmekte, Reagan'ın kimsenin gözünün yaşına bakmayacağını görmektedir. İşsizlik, yatırımların durması, yoksulluk gibi toplumsal afetlere ABD'ye göre çok daha duyarlı olan Avrupa kamuoyu ve hükümetleri ise, insandan çok silah dengesini, toplumsal refahtan çok Körfez stratejisini düşünen Reagan yönetiminin ekonomi politikasını gittikçe daha sert bir biçimde eleştirmekteler. Reagan, Batı Avrupalılara "dost kazığı"nın Amerikancasını öğretirken, bir yandan da onlardan askeri bütçelerini arttırmalarını istiyor. Aksi halde, Amerikan askerlerinin geri çekileceği şantajı Avrupa'nın kanını donduruyor. Artık Batı Avrupa da 1978-79 dönemi Türkiye'sinin temel ilkesini, biraz geç de olsa, kavramış görünüyor ve "**askeri güvenlik ile ekonomik güvenliğin birbirinden ayrılamayacağını**" açıkça söylüyor.

AVRUPANIN GÜCÜ

Bütün bu sorunların tartışıldığı Ottawa'ya Batı Avrupa içinde bir "**Truva Atı**" ile birlikte gitti: İngiltere Başbakanı Thatcher. Fakat bu öyle bir Truva atı ki, Amerikancı yaklaşımların özgür toplumlara nasıl felaketler getireceğini gösteren, bu açıdan da, zarardan çok yarar getiren bir örnek. Dolayısıyla, Thatcher İngilteresi, sanılanın aksine, Ottawa'daki doruk Avrupalı önderler için bir güç kaynağıydı.

Avrupalıların öteki gücü ise, bu Batı doruğuna ilk kez katılan Mitterand. Avrupa halkının toplumsal konulardaki duyarlılığının, adil düzen özlemlerinin ve bağımsız Avrupa'nın simgesi olarak katıldı Mitterand.

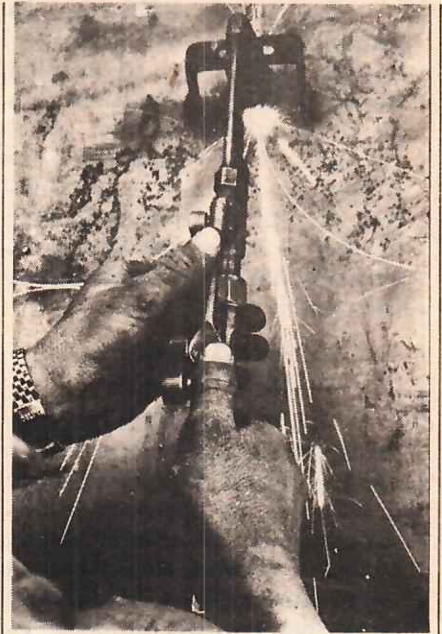
Ottawa'daki çekişmenin ışığı altında Türkiye açısından şunu söylemek gerekiyor:

Ottawa'da içinde bulunduğumuz dünyanın patronları toplandı. Aralarındaki çatışmaları ve sonuçlarını izlerken hep anımsamalıyız ki, Batı içinde de temel olan ulusal çıkardır, merkantilizm ve kapitalizmin yüzyıllar içinde belirlediği uluslararası politika çerçevesi güce ve bencil çıkara dayanır herşeyden önce. Bize



yıllardır kendi öz çıkarlarımızı Batı çıkarı içinde eritmemizi öğütleyenler, Ottawa'da kendi ulusal çıkarları için dişediş pazarlığa oturdular. Ottawa doruğunda "**önce can sonra canan**" diyen Batılı dostlarımızın bize verdiği en büyük ders de bu. •

ÖRGÜTSÜZLÜK ÖZENDİRİLİYOR MU?



Sendikasızlık çözüm mü?

- **İşçilerin sendikalardan istifaları serbest bırakılırken, istifa edenlerin yeni bir sendikaya girmeleri engelleniyor.**
- **Demokratik örgütlenme ve demokratik yapının temel dayanaklarından biri olan sendikalaşmanın ağır darbe yediği bir dönemden sonra, kurulacak demokratik yapı, büyük sorunlarla karşı karşıya kalabilir.**

"Sendikalardan İstifaya İzin Verildi..."

ÇALIŞMA Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü'nün Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Genel Direktörlüğü'ne gönderdiği bir yazıda yer alan görüşler, geçen hafta içinde "Tercüman" Gazetesi'nin birinci sayfasında yayınlanan bir haberde, iri iri harflerle bu cümle ile duyuruluyordu.

Haberi veren, 12 Eylül'den bu yana, her olanaktan yararlanarak sendikaları ve sendikacıları kötülemeye çalışan gazeteci Refik Sönmezsoy'du.

Çalışma Bakanlığı bir başvuru üzerine, "faaliyetleri durdurulan sendikalardan istifa etmenin sendikal faaliyet sayılmayacağını" bildirmişti. Bakanlığa göre, "istifaların kayyumlara tebliğ edilmesinde, kayyumların da tebligatı almalarında sakınca yoktu, zira bu eylemin Yasalara aykırı bir yönü bulunmamaktaydı."

Sönmezsoy, haberini şu cümle ile bitiriyordu:

"Bu yasağın kalkması ile DİSK'e bağlı sendikalara üye binlerce işçinin istifa etmesi bekleniyor..."

"İstifa'nın sendikal faaliyet oluşturup, oluşturmayacağı" tartışılırken, Çalışma Bakanlığı İş Müfettişleri İstanbul Grup Başkanı İsmet Binatlı tarafından yapılan bir açıklama ortalığı karıştırdı.

İş Müfettişleri İstanbul Grup Başkanı'na göre, **"sendikalardan istifa etmek serbest, üye olmak ise yasaktı..."**

Binatlı şöyle konuşuyordu:

"Kayyumlar işçilerin istifalarını kabul edecektir. Bu konuda sendika tüzüklerindeki hükümler uygulanacaktır. Ancak işçilerin herhangi bir sendikaya üye olmaları sendikal faaliyet sayıldığı için bugün için yasaktır. Sadece istifalar serbest bırakılmıştır..."

Aynı günlerde Yüksek Hakem Kurulu Başkanı Naci Varlık, **"yeni yapılan toplu iş sözleşmelerinden sendikasız işçilerin de yararlandırılacağını"** açıklıyor, böylece, üye olma yasaklanırken, istifa giderek daha cazip hale getiriliyordu.

Yüksek Hakem Kurulu'nca benimsenen **"ilke kararlarına"** göre sendikasız işçilerin toplu sözleşme hükmünden yararlanabilmeleri için üyenin katkısından üçte bir oranında eksik para vermek yeterliydi...

Süresi biten toplu iş sözleşmelerinin yenilenmesi yetkisi Yüksek Hakem Kurulu'na verilirken, Çalışma Bakanı Esener, "tarafsızlığın gözetileceğini" bildirmişti. Süresi biten sözleşmenin tarafı olan sendika hangi sendika ise, Yüksek Hakem Kurulu'nca yenilenen sözleşmenin "tarafı" aynı sendika olacaktı. Başka bir deyişle, süresi biten sözleşmenin "tarafı" DİSK üyesi bir örgüt ise, yenilenen sözleşmenin tarafı TÜRK-İŞ üyesi bir örgüt olamayacaktı. İşçiler sendikalarında üyeliklerini koruyacaklar, yenisi yapılıncaya kadar süresi biten sözleşmenin Yasaya aykırı olmayan hükümlerine tâbi olmakta devam edeceklerdi. Bu çerçevede değerlendirildiğinde, işçinin sendikasından "istifa" etmesi için hiçbir nedeni yoktu...

Oysa son düzenlemelerle istifa cazip hale getirilmeye çalışılıyordu. Hedef örgütsüzlüğü özendirmekte miydi?

Bu noktada şu gerçekleri bir kez daha yinelemekte yarar vardır:

Toplumsal ve ekonomik yaşam içinde işçilerin özel bir yeri vardır. İşçi haklarına ve işçi haklarının temel ögelerinden biri olan sendikalaşmaya ilişkin düzenlemelerde yalnızca bugünün değil, yarının Türkiye'sini de düşünmek gerekir.

Örgütsüz bir işçi topluluğu ile işveren ilişkileri toplumsal huzursuzlukların başlıca kaynağı olmaktadır. Sendikal örgütten ve bu nedenle de sendikal disiplinden yoksun yığınların işçi-işveren ilişkileri içinde doğabilecek sorunları nasıl ve hangi yöntemlerle çözmeye çalışabileceklerini kestirmek güçtür.

Çalışma Bakanlığı'nın örgütsüzlüğü özendiren bu kararı —hukuksal sakatlığı bir yana— geleceğin Türkiye'sinde büyük sorunlar doğurabilecek niteliktedir. •

GERÇEK SENDİKACILIK 1963'DE BAŞLADI

AYHAN BAŞARAN

• Sendikal hak ve özgürlüklerin ileriye yönelik, gelişme ve genişlemeye elverişli bir öz taşıması gerekir.

TÜRKİYE'de işçilerin örgütlenmeleri, örgütlü mücadeleleri 1800'lü yılların ilk yarısından sonra görülmeye başlandı. 1845 tarihli Polis Nizamnamesi'nde grevi yasaklayan bir hükmün bulunması, daha o yıllarda işçilerin istemlerini grev yoluyla elde etmeye çalıştıklarının bir göstergesi olsa gerektir.

İlk işçi örgütü Ameleperver Cemiyeti adıyla 1872 yılında kuruldu. Aynı yıl değişik işkollarında beş grevin birden başlaması hak arama mücadelesinde örgütlenmenin etkinliğini göstermesi açısından öğretici olmuştur.

Ne var ki 1800'lü yılların ilk yarısından sonra başlayan bu çabalar, dönemin iktidarlarınca bastırılmış, işçiler giriştikleri hak arama eylemlerinin kiminde başarılı, pek çoğunda ise başarısız olmuşlardır. Ama mücadele herşeye ve her koşula karşın sürmüştür.

İzmir'in ve İstanbul'un işgalinden sonra, Anadolu'da Mustafa Kemal'in başlattığı Kurtuluş Savaşını desteklemek amacıyla İstanbul'da çok yaygın ve etkin grevler yapıldı. İşgal kuvvetleri bu grevleri kırmakta büyük sıkıntılara düştü. Öte yandan Anadolu'daki işçiler, milli mücadelenin gereksinimlerini karşılamak için gece-gündüz demeden çalıştılar.

İşçilerin örgütlenme ve hak arama mücadeleleri çok çetin aşamalardan geçti.

İLK YASA

Türkiye'de sendikal örgütlenme ve çalışmayı düzenleyen ilk yasa 20 Şubat 1947 tarihli Sendikalar Yasası'dır. Ne var ki, bu yasa grev ve toplu pazarlık gibi temel ve vazgeçilemez sendikal hakları içermediğinden, uzun bir süre, sendikalar dernekler gibi çalışmak zorunda kalmıştır.

Sendikacılık tarihimiz açısından en önemli olay kuşkusuz 1961 Anayasasının kabulüdür. Bilindiği gibi Anayasamızın 46. maddesi işçilerin sendikalaşma hakkını, 47. maddesi ise grev hakkını güvenceye almıştır.

GERÇEK NİTELİK

Sendikacılık hareketimiz gerçek niteliğine 24 Temmuz 1963 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 274 sayılı Sendikalar Yasası, 275 sayılı Grev ve Toplu İş Sözleşmesi Yasasıyla kavuşmuştur. Tarihimizde ilk kez yasal bir düzenlemeyle işçilere sendika kurma, hak arama mücadelesinde toplu pazarlık ve grev yapma hakkı tanınmış oluyordu. Bu açıdan 24 temmuz sendikacılık tarihimiz içinde bir dönemeç noktasıdır.

İşçiler diğer toplumsal kesitler içinde en dinamik olanıdır. Bu dinamizm iki yerden kaynaklanır: Birincisi işçilerin toplumda sayısal olarak hızla büyümesidir. Bu büyüme öyle bir aşamaya varır ki, toplumun bütün diğer kesitlerinin toplamını aşar. İkincisi ise, nitelik olarak gittikçe gelişir, gelişimini üst düzeylere tırmandırır.

Bu nedenle işçi haklarını ve sendikal hak ve özgürlükleri belli bir kalıp içinde dondurmak olanaksızdır. Bir zaman kesitinde yeterli ve elverişli olan hak ve özgürlükler, belli bir süre sonra yetersiz kalır. Bu, işçi hareketinin dinamizminin yarattığı bir olgudur.

Bu bakımdan sendikal hak ve özgürlüklerin ileriye yönelik, gelişme ve genişlemeye elverişli bir öz taşıması gereklidir. Bu yapılmadığı takdirde toplum büyük sıkıntılara düşer.

Bir kısım sendikal hak ve özgürlüklerin çağdaş olarak nitelendirilmesi, sendikal hak ve özgürlükler açısından; çağımızla, önceki dönemlerin arasında işçilerin gelişkinlik düzeyinin belirlenmesinden ibarettir.

24 temmuz bu açıdan bir dönüm noktasıdır. •

YAYINLAR

ATATÜRK'LE ÜÇ AY VE 1930'DAN SONRA TÜRKİYE

Yazan: Ahmet Hamdi Başar. AİTİA. Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu Yayın No: 4—160 Sayfa—150 TL.

Mustafa Kemal Atatürk'ün 1930-31 yıllarında Serbest Fırka'nın kapanması sonrası 20 ili kapsayan inceleme gezisinde ortaya çıkan sorunlara ATATÜRK'ün çözüm yolu gösteren görüşlerini içeriyor. Devletçilik, Halkçılık anlayışlarıyla ülkenin tarım sorunlarını kapsıyor.

★
★ ★

GÖK BULUT VE YAĞMUR

Yazan: Feriha Aktan —Yeditepe Yayınları 73 Sayfa—120 TL.

Yazarın altıncı kitabı yaşam ve sevi içeren şiirlerden oluşuyor.

★
★ ★

Şinasi ve Gönül Alpay Tekin'in Yayınları
Dergi: Türklük Bilgisi Araştırmaları
Journal of Turkish Studies

1977 yılından bu yana çıkmakta. Yıllık. İlk iki sayısı Fahir İz'in işbirliğiyle yayınlanmış. Üçüncü sayısı Ali Nihat Tarlan'ın Anısına, dördüncü sayısı ile (1981) Türkolog Annemarie von Gabain'in 80'inci yaşgününe adanmış.

Kitap Dizisi:
Doğu Dilleri ve Edebiyatlarının Kaynakları
Sources of Oriental Languag s and Literatures

1. **Abhidharma-koşa** Uygurca Bu ıist felsefe metni. (yay. Ş.Tekin)
2. **Menahic-ül İnşâ** Fatih devri resmı yazışmalar elkitabı. (yay. Ş.Tekin)
3. Ahmed-i-Daî, **Çengname** Bir musiki aletinin (arp) ağzından simgesel mesnevı. (yay. G.A.Tekin)
4. **Saltuknâme** Selçuklu dönemi Babaî isyanlarının rivayetlerinin derlemesi. (yay. F.İz, dizinler G.A.Tekin)
5. **Heşt Bihişt** İlk Osmanlı şairleri sözlüğü. 16. yüzyıl. (yay. Günay Kut)
6. **Mütercimi Bilinmeyen İlk Kabusname Tercümesi** II. Murat döneminde Merci-Mek Ahmet tarafından yapılan çevirisiyle bilinen, II. yüzyıla ait hükumdar nasihatnamesinin Yıldırım Beyazıt devrine ait (1370-90) ilk çevirisi. (Bu elyazması İstanbullu sahaf merhum Raif Yelkenci'nin kütüphanesi satışa çıkarılınca Türkolog Eleazar Birnbaum tarafından satın alınmış, bu cilt de kendisi tarafından yayınlanmıştır. Bir dilbilgisi denemesini içeriyor.)
7. **Kefe Limanı Günlük Defterleri** Fatih dönemine ait, Kırım'daki Osmanlı limanının giriş-çıkış defterleri. (Hazırlanmakta, yay. Halil İnalcık)

ÇOKULUSLU ŞİRKETLER SAĞLIĞI TEHDİT EDİYOR

Dr. GÜNDÜZ VASSAF
Boğaziçi Üniversitesi

- Çocuk mamaları üçüncü dünya ülkelerinde ölümlere yolaçarken, ana sütü bir kenara itiliyor...
- Dünya Sağlık Teşkilatı, bebe mamalarının reklamını tüm dünyada yasaklamışken, TRT birkaç ay süreyle bir İsveç Firmasıyla, Türk firmasının üretecekleri ürünlerin reklamını yapıyordu...

SON yıllarda Batı'da iki olgu birbirlerine bağlı olarak hızla gelişiyor. Batı'nın tüketim toplumu, piyasadaki zararlı maddelerin seçiminde bilinçlenirken, çokuluslu şirketler de bu malları üçüncü dünyada buldukları yeni pazarlara satıyor. Böylece insan sağlığına zararlı olduğu gerekçesiyle Batı'da yasaklanan maddeler, üçüncü dünya ülkelerine pazarlanıyor.

TÜRKİYE: GÖNÜLLÜ KOBAYLAR ÜLKESİ

Norveç'te yayınlanan Immigranten Dergisi'nin bir başlığında ortaya attığı "ÜÇÜNCÜ DÜNYA BATI TIP SANAYİİNİN ÇÖPLÜĞÜ VE DENEME LABORATUVARI MI?" sorusu ülkemiz açısından da duyarlık gösterilmesi gereken bir konu..

Cumhuriyet Gazetesinin 11 Mart 1981 günkü sayısında çıkan bir yazıda, Amerika'da piyasaya sürülecek sinir ilaçlarının denemelerinde kobay olarak Türklerin kullanıldığı yazıldı. Gazete, merkezi New York'ta bulunan bir araştırma enstitüsünün İstanbul'da kurulan bir vakıf aracılığıyla, Gayrettepe'deki Niro-psikiyatri merkezine başvuran hastalar üzerinde çeşitli deneyler yürütüldüğünü bildiriyor.

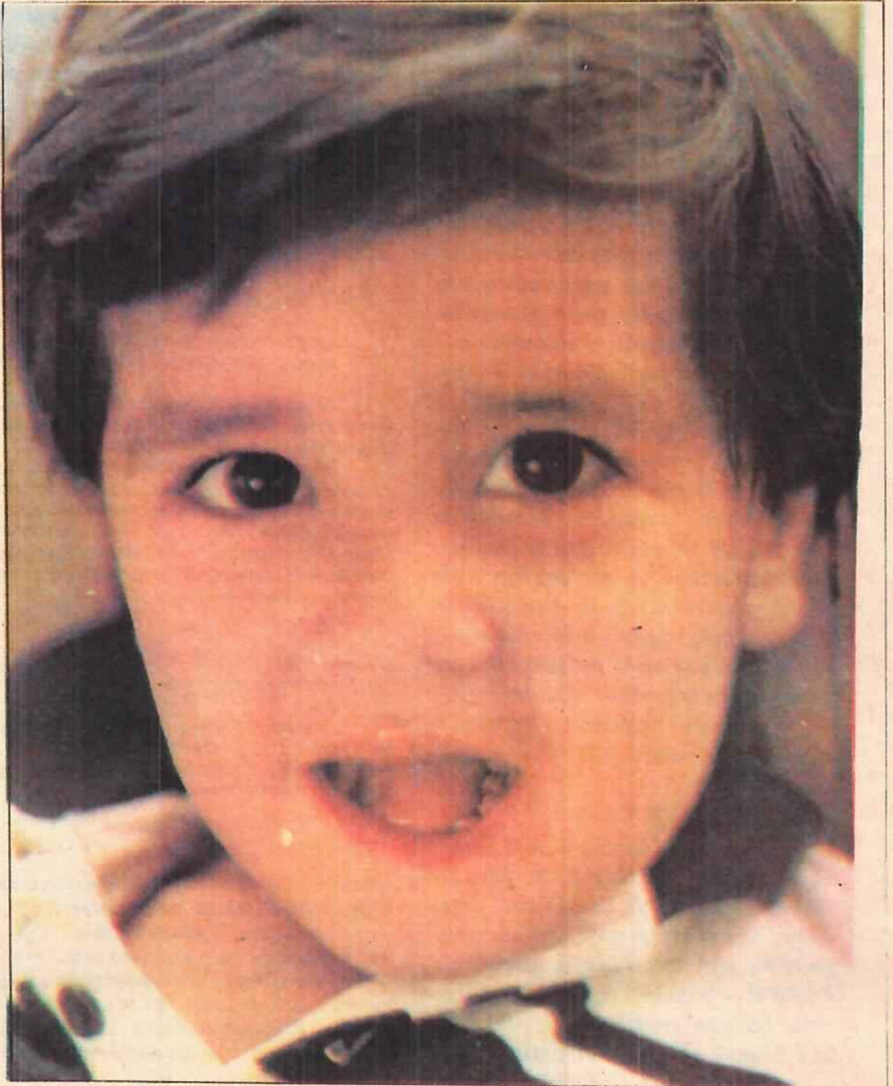
Batı ülkelerinde genellikle —o da bireyin izniyle— ancak, idam mahkumları, yaşam boyu hapis cezasına çarptırılanlar, ya da ölümü yakın çaresiz hastalar üzerinde uygulanabilen bu tip deneyler İstanbul'da serbestçe yürütülürken, "araştırmaya katılan gönüllü kişilerden ücret alınmadığı" da belirtiliyor.

Bir örnek de ana sütü yerine kullanılmak üzere Türkiye'de satılan yabancı şirketlerin bebe mamaları...

İstatistikler, mamaların satılmaya başlandığı üçüncü dünya ülkelerinde bebek ölüm oranlarının birdenbire ve hızla arttığını gösteriyor.

Dünya sağlık yetkilileri mama kullanımıyla ilgili olarak ölüm nedenlerini şöyle açıklıyorlar:

- Yoksul ülkelerde sular genellikle mikroplu olduğu ve temizlik için gerekli koşullar bulunmadığından mikroplar mamaya karışıyor, çocuk ishalden ölüyor.
- Mama çok pahalı olduğundan genellikle analar masrafı kısmak için toza fazla su karıştırıyorlar. Böylece çocuk zafiyet tehlikesiyle karşı karşıya kalıyor.
- Çocuk ana sütünden mikroplara bağışıklık kazanabiliyor. Mamanın böyle bir özelliği olmadığı gibi, yan etkileri de olabiliyor.
- Emzirilmeyen çocukların psikolojik açıdan gelişmeleri, olumsuz yönde etkilenebiliyor.



TV, yasağa karşın mama reklamını nasıl yapıyor?

Bu tip mamaların çocuk ölümlerine yolaçmasının yanısıra, üçüncü dünya ülkeleri milyonlarca dolar ödeyip bebe mamaları alıyor, ana sütünü bir kenara itiyor. Nestle, Semper, Wyeth gibi şirketler ise, yeni pazarlar için birbirleriyle yarış halinde. Bu amaçla, şirketler satıcılarına sağlık personeliymiş gibi beyaz önlükler giydirerek, doktorları dünyanın sayılı turistik yerlerinde ağırlayıp, ürünlerini tanıttıkları "bilimsel" toplantılar da düzenleyerek, doğum yapan annelere ücretsiz örnekler dağıtarak, ve yaygın reklam kampanyası sürdürerek, uluslararası örgütlerin kararlarını çiğniyorlar.

BİR YASAK VE TRT

Dünya Sağlık Teşkilatı'nın (WHO) bebe mamalarına ilişkin hiçbir reklam yapılamayacağı kararını hiçe sayan son örnek ne yazık ki Türkiye'den... Birkaç ay süreyle hemen her gece TRT'de gösterilen ve bir İsveç Firmasıyla bir Türk firmasının işbirliği sonucu üretileceği söylenen ürünlerin reklamıydı bu örnek.

Türkiye'de kamuoyuna yansıtılmayan iki şirketin işbirliğinin özellikleri, uluslararası alanda fırtınalara yolaçtı.

İsveç yasalarınca ölümlere yolaçabileceği düşüncesiyle, üçüncü dünya ülkelerine dışsatımı yasaklanan bebe maması şirketi sermaye ihracına geçerek, dörtbuçuk yıl önce Türkiye'de bebe mamaları üretecek bir şirketin kurulmasını destekledi. Ancak, gene İsveç yasalarına göre yapılan antlaşma gereğince sermave ihracı, yalnız mamanın kullanım koşullarına ilişkin olumlu raporlar gelen Türkiye'de pazarlanması koşuluyla gerçekleştirilecekti.

Bu arada, İsveç Televizyonuna demeç veren Türk şirketi yetkilisinin "mamayı Afrika ve Orta Doğu ülkelerine satacağız" demesi, İsveç şirketini kendi ülkesinde güç durumda bıraktı. Türk yetkilisi, daha sonra demecin kendisini bağlamayacağını söylemesi üzerine de Türkiye'de bebe mamaları üretecek tesislerin yapımı sürdürüldü.

OLAYIN BAŞKA YÖNÜ

Ancak, olay dünya kamuoyunda ilgi çekmeye başlamıştı. Merkezi Amerika'da olan Bebe Mamalarının Kullanımını Denetleme Birliği (INFACT), İsveç'deki doktor grupları ve Hastabakıcılar Birliği gibi kuruluşlarla birlikte, bebe mamasının Türkiye'de üretilmemesi için büyük bir kampanya açtı.

Sonunda İsveç şirketi 26 Mart'da kamuoyundan gelen tepkiler karşısında Türk şirketinden tüm desteğini geri çektiğini açıkladı.

Ancak, sorun burada bitmiyor, hemen İsveç şirketinin açtığı boşluğun, başka çokuluslu şirketlerce doldurulacağı açıklanıyordu. Tüm bu gelişmeler Türk kamuoyundan gizlenerek...

ÇÖZÜME DOĞRU

Gerek Türkiye'nin, gerekse üçüncü dünya ülkelerinin, çokuluslu şirketlerin denetimindeki ilaç sanayiinin tehdidinden kurtulabilmesi ve insanlarının sağlığını koruyabilmesi için bazı koşullar gerekiyor.



Çocuk maması yerine anne sütü gerekli.

Bu koşullardan biri, soruna kaynağından yaklaşmak ve üretimin denetlenmesini sağlamak. Söz konusu şirketler, hem Birleşmiş Milletler ve bağlı kuruluşlarının kararlarını dinlemiyor, hem de çokuluslu olma niteliğinden ötürü, ülke yasalarının dışında kalmayı becerebiliyorlar.

Bu şirketlerin en etkin biçimde, kendi üretim birimlerinde örgütlü sendikalar aracılığı ile denetlenmeleri düşünülebilir. Artık sendikalar da uluslararası politikada devletler gibi önemli rol oynuyor. Örneğin, birçok Batı işçi sendikası insan hakları, sendikal özgürlükler gibi konularda devlet düzeyinde ilişki kuruyor, adeta, bu ülkeleri denetleme hakkını kendilerinde görüyorlar.

Aynı şekilde üçüncü dünya ülkeleri de, kendi halklarının sağlığının korunması amacıyla ilgili sendikalarla ilişkilerini geliştirebilirler, sendikalardan üretim düzeyinde yönetimi etkileyecek önlem almalarını isteyebilirler...

YASAKLANAN İLAÇLARIN DURUMU

Önlemlerden biri de, üçüncü dünya ülkeleri düzeyinde denetimi güçlendirmektir.

Batı'da yasaklanan ilaç ve diğer ürünlerin devlet tarafından anında kamuoyuna duyurulması, Batı'da yasaklanan maddelerin üçüncü dünya ülkelerinde dağıtımının yasaklanması ya da yapımına izin verilmemesi gibi önlemler alınmalıdır.

Son ve kalıcı önlem olarak ulusal ilaç sanayiimizin gelişitirilmesi ve kendimize yeterli olmanın yollarını aramaktır.

Bununla birlikte, çokuluslu şirketlerin üçüncü dünyaya yayılmasıyla, giderek yok olan yüzyılların denenmiş ot-bitki ilaçlarının, üniversitelerce yapılacak bilimsel araştırmaların da desteğiyle korunması, hatta geliştirilmesi gerekmektedir.

Bu konuda önemli bir mirasa sahip olan Anadolu topraklarının en uzak köşelerine Batı'nın tıp anlayışı ve ilaçları girerken, kendi birikimimizi hiçe sayıp unutmak ne derece doğrudur.

Her alanda olduğu gibi, köklü bir ulusal sağlık politikası da temelinde özgüven, bağımsızlık anlayışıyla içiçe gelişebilir. ●

ZENGİN PROTEİN KAYNAĞI: TAVUK

DR. SEDAT AKMAN

- **Ülkemizdeki hayvansal ve bitkisel gıda maddelerinin ve güneşin bolluğuna karşın açlık, beslenme yetersizliği ve gelişme bozuklukları büyük boyutlardadır.**
- **En ucuz, en kolay ve en az zamanda üretilebilen, zengin protein kaynağı olan tavukçuluğun başarıya ulaşması için, civciv ve yem sorununun çözümü gerekmektedir.**

ÜLKEMİZİN coğrafi konumu, yeraltı, yerüstü ve denizlerdeki bitmez tükenmez doğa hazineleri ve ılıman iklimi ile Türkiye adeta bir cennettir.

Türkiye her türlü yiyecek ve içecek için dış alım gereksinimi duymayan yeryüzünde 7 ülkeden biridir.

Bu doğa zenginliklerine rağmen, ülkemiz halkının bir bölümü ekonomik, siyasal, egitim ve geleneksel nedenlerle aç; tıbbi tanımıyla harcadığı kadar enerji kaynağı alamıyor ve bir kısmı da eksik gıda aldığı için yetersiz besleniyor.

Yetersiz beslenme, Türkiye'nin asırlarca ihmal edilmiş en önemli sorunudur. Bu sorun çözülmeden ülkemizin sosyal, ekonomik ve siyasal fırtınalardan, çıkmazlardan ve gelişmiş ülkelerin sömürü ve tuzaklarından yakasını kurtarması olanaksızdır.

Açlık ve yetersiz beslenmenin en önemli sonucu, çocukların beyin hücrelerinin gelişmesinde (merkezi ve periferik sinir sistemi) bozukluklar oluşur; zeka ve bunun sonucu olarak büyüme gerilikleri görülür.

Atatürk'ün işaret ettiği "çağdaş seviyeye ulaşabilmek için zekâ ve fizik yönünden sağlıklı kuşaklar yetiştirmek" zorundayız.

Şekerli ve unlu (karbonhidratlar) ve yağlar besin maddeleri enerji kaynağıdır. Bu besinler alındıktan sonra, enerjiye dönüşebilmesi için hayvansal gıdalar (protein) gereklidir.

İstatistikler kesin olarak belirlemektedir ki; gelişmişlik veya az gelişmişlik düzeyi, ulusların protein tüketimi ile doğru orantılıdır. Yani hayvansal protein tüketimi çok olan ülkelerin gelişmişlik düzeyleri yüksek, az olanların düşüktür. Ekonomik sosyal nedenlerle, aileler, özellikle anneler eğitilemediği için ve tahıla bağlı geleneksel beslenme alışkanlığı sonucu her yıl çok sayıda çocuk açlıktan ölmektedir. Ayrıca beslenme yetersizliği sonucu yüzbinlerce çocukta da beyin ve vücutta gelişme geriliği görülmektedir. Çocuklarımızın yüzde 20'sinde ise kemik hastalığı (Raşitizm) saptanmaktadır. Bu hastalık güneş ve vitaminle giderilebilmektedir.

Görülüyor ki ülkemizdeki hayvansal ve bitkisel gıda maddelerinin ve güneşin bolluğuna karşın açlık, beslenme yetersizliği ve gelişme bozuklukları büyük boyutlardadır.

EĞİTİMİN ÖNEMİ

Türkiye, tarımsal üretimi yeterli sayılı ülkelerden olmasına karşın, açlık ve beslenme yetersizliği nedeniyle sorunlarını çözmüş değil. Varlık içerisinde yokluğa düşülmesi, bozuk eğitimin ve geleneksel alışkanlıkların sonucudur.

Açlık ve yetersiz beslenme, ülke sorunları gündeminde ilk sıraları almalıdır.

Bu sorun kısa zamanda ve pratik olarak çözülebilir. Hayvancılığın geliştirilmesi, deniz ürünlerinin modern teknoloji ve tam kapasiteyle değerlendirilmesi, süt üretiminin, büyük ve küçükbaş hayvanlarla, kanatlı hayvan üretiminin arttırılması çabalarını sürdürmek, soruna akılcı bir yaklaşımdır.

Bugün Türkiye'de açlık gerçeği vardır. Tavuk ise, iki ay gibi kısa bir sürede üretilebilen, eti ve yumurtası zengin, ucuz hayvansal protein kaynağıdır.

Türkiye'nin coğrafi karakteri tavukçuluğa çok elverişlidir. Bu yönde yapılacak bilimsel çalışmalarla açlık ve beslenme yetersizliği gibi en önemli ulusal sorunu çözüldüğü gibi, dışsatım da yaparak döviz de sağlanabilir.

Tarım Bakanlığı örgütleri, üniversiteler ve araştırma enstitüleri arasında eşgüdüm sağlanamadığı için bugüne dek bu yönde olumlu sonuçlar alınamamıştır. Bu kuruluşlar arasında ve hatta kuruluşların içerisinde bir işbirliği görülememektedir. Aynı konularda birbirlerinden habersiz çalışmalar sürdürülmektedir.

En ucuz, en kolay, en kısa zamanda üretilebilen ve zengin protein kaynağı olan tavukçuluğun başarıya ulaşması için civciv sorunu ile yem konusunun çözümü gerekmektedir.

CİVCİV SORUNU

Bugün dışarıdan civciv alıyor ülkemiz. Yani bu konuda dışa bağımlıyız. Ülkemiz gerçeklerine, koşullarına uygun teknoloji ve bilgi birikimi ile kendi civcivlerimizi üretmek zorundayız. Civciv aldığımız ülkeler, tüm başka konularda olduğu gibi, bugün kendi pazarları olan ülkelere, özellikle Ortadoğu ülkelerine ve dışarıya açılmamızı, et, yumurta ve civciv satmamızı istemezler. Tersine bizim de o ülkeler gibi kendilerine pazar olmamızı isterler.

Bu ürünlerimizin dışsatımına engel olmak için Türkiye'de bu ürünlerin maliyetini yükseltmek üzere ellerinden geleni yaparlar.

Civciv üreticiye çok yüksek fiyatla satıldığı gibi, dışdan alınan damızlık civcivlerle ülkemiz tavukçuluğuna hastalıklar da bulaşabilir.

Üreticiye hammaddesi dışardan alınan yüksek fiyatlı ilâçlar

kullandırılarak maliyetler zorunlu olarak yükseltilirse, bazı üreticiler hastalıklarla yeterince savaşamayarak iflas ederler veya işi bırakmak zorunda kalırlar.

Bütün bunların sonucu olarak üretim maliyetleri aşırı ölçüde yükselince dışsatım olanaklarımız daralır ve ortadan kalkar.

YEM KONUSU

Bazı ülkeler iki–ikibuçuk kilo yemle bir kilo canlı ağırlık elde ederlerken, bizim üreticilerimiz bir kilo canlı ağırlık için, üç–üçbuçuk kilo yem kullanmak zorunda kalıyorlar. Başkaları 180 gram yemle bir yumurta üretilebilirken, bizim üreticilerimiz, 360 gram yemle bir yumurta üretmektedirler.

SONUÇ

Ülkemiz tavukçuluğunda et ve yumurta üretimi, yüksek maliyetli olduğu için dışsatım kârlı olamamaktadır.

Bugün yem fabrikalarımızda üretilen yemin kalitesini ve fiyatlarını kontrol edecek ve denetim altına alacak bir kuruluş yoktur.

Üretici ve ülke tavukçuluğu kaderiyle başbaşa bırakılmıştır. Gerçek yem ancak protein gücü yüksek soya fasülyesi küspesiyle yapılır. Ülkemizde yemler, soya küspesi olmadığından, çok yetersizdir. Oysa yemlerimize bu küspenin eklenmesiyle biz de dış ülkelerdeki tavukçuların aldığı sonuçları alabiliriz; üreticimizin yüzü güler, maliyetler düşer ve dışsatım olanakları ortaya çıkar. Ayrıca yem tüketimi yarı yarıya düşeceğinden, binlerce ton buğday, mısır gibi tahıl da gübre olmaktan kurtulur. Bu ürünlerin dışsatımını artırma olanağı da elde edilmiş olur.

Ülkemiz üreticileri, tüm sektörlerde olduğu gibi tavukçuluk sektöründe de örgütlenememiştir. O yüzden Türk üreticisi bir avuç aracının elinde ezilmektedir.

Bu yazgının değişmesini önlemek için, dış güçler ve onların içteki uzantıları, her dönemde her türlü kalıba girerek ve renk değiştirerek, durumlarını sürdürme başarısını göstermişlerdir.

Devlet üreticisinin yanında etkin biçimde yer alırsa, pek çok engel kolayca aşılabilir. •

EĞLENCE PROGRAMLARININ DRAMI

• Kadının üreticiliği gözardı edilerek, yalnızca tüketim aracı ya da meta gibi gösterilmesi önlenmelidir.

TELEVİZYONUN hazırladığı Ramazan eğlence programlarını "**zevkle izliyoruz**" demeyi gerçekten isterdik. Ne yazık ki, bırakalım zevkle izlemeyi, sıkılıyoruz ve acı acı düşünüyoruz. Televizyon Türk halkına bu programları mı layık görüyor? Kültür yaşamımızı böyle mi değerlendiriyor? İnsanımızın güldürü anlayışını bu kadar yoz mu buluyor? Bizi neye yönlendiriyor? Bu programların mesajı ne?



TRT kadının üretkenliğini unutmamalı

Hepsi birbirinin benzeri olan sorumsuzluk örneği Ramazan Eğlencesi Programları içinde yayınlanan sözde güldürüler, TRT'nin yasalarla verilen görevleriyle olduğu kadar, çağımızın ve insanımızın gerçekleriyle de çelişiyor.

TRT yetkilileri kravat, gömlek kontrolünde ve imza çizmekten zaman ayırıp, bu konuya eğilemiyor anlaşılan.

TRT yetkililerine "**Siz bu programlar yayınlanırken sonun kadar izleyebilir musunuz?**" demek gerekir. "**13 Temmuz akşamı yayınlanan sözde güldürü 'Evli Evine'yi izlediniz mi? Aile kavramını nasıl yozlaştırdığını, karı koca, kadın-erkek, evlat-baba ilişkisini nasıl ele aldığını gördünüz mü? Evleneceği kıza davetiye ile oynaş getirmeye giden zavallı nişanlıyı hangi gerçeğimizle, toplumumuzun hangi gelenek ve göreneği ile bağdaştırdınız?**"

HABERSİZLER Mİ?

TRT'nin yetkilileri, 45 milyonluk Türk halkının eğitim, haber ve eğlendirme aracı olan ekran ve mikrofonlarınızdan çıkanı izlemiyorlarsa, programlar hala onlardan habersiz hazırlanıyorsa, hiç olmazsa otursunlar TRT'nin kayıtlara geçmiş belgelerini okusunlar. Arkasından da istedikleri programları yaptırsınlar. TRT'de çağdaş yayıncılık kurallarına cevap verebilecek ve o yönde program üretebilecek çok sayıda personel olduğu gibi, gerekli belge ve bilgi birikimi de vardır.

Örneğin 5-6 Mayıs 1980 tarihli TRT Kadın Yayınları Danışma Kurulu özet raporda şu ana başlıkları bulmak olası değil mi?

"Kadın sorunu bir insanlık sorunudur"

"Öğrenme ve eğitimin ilk basamağı ailedir"

"Dramatik programlarla yabancı diziler reklamlar ve eğlence programları dahil, bütün programlarda, kadının üreticiliği gözardı edilerek yalnızca tüketim aracı ve meta gibi gösterilmesi önlenmeli, üreticiliği daha çok vurgulanmalıdır"

"Saçı uzun aklı kısa imajı yıkılmalıdır"

Hangi program bu kurallara uymuştur? Ramazan Gecesi programları mı? Kadını teşhiri esas alan reklamlar mı? Kırk ayak peşinde koşturulan kadının zavallılığı mı? Yoksa "**kadın ev işine, erkek dışarı işine**" diye çağdışılığı sergileyen "**Evli Evine**"de mi? Ne yazık ki hiç biri. Bunlar içinde en tutarlısı sayılabilecek program "Ne Çıkarsa" da ekrandan kaldırıldı.

Gelecek günler, insanımızı, dünden ders alarak yarına baktıran, günlük yaşamla ve toplumsal sorunları ile içiçe, insan ve yurt sevgisiyle dolu güldürelere de kavuşturacaktır inancındayız... •

LİDERLERİN TARİH YAPMADAKİ ROLÜ

MUHARREM VAROL

- **Liderlik için birtakım bireysel özelliklerin gerekli oldukları açıktır. Bunların başında da ileri ölçüde zekâ–kavrayış yeteneği gelir. Ama her zeki olanın lider olması da sözkonusu değil.**

TARİHİ yapmada insanın ve özellikle Lider'in rolü sorusu, insanlık tarihi boyunca toplum felsefelerinin ana sorunlarından biri olagelmiştir. Platon, "Devlet" adlı eseriyle, bu soruya kendince yanıt veren düşünürlerin başında gelmektedir. Ona göre tarihi yapacak olan "bilge—kral"dır. Ya da "kral—bilge". Daha açık bir deyişle: Ya bilgiler kral olmalı, ya da krallar bilge kişiler olmalı. Görüldüğü gibi, tarihi yapacak olan lider—yönetici için temel ölçüt "bilge kişilik"tir.

Platon'dan günümüze tarih ve lider ilişkisini açıklamada öne sürülen görüşleri iki kategoride toplamak olasıdır. Bu birbirine karşıt iki okuldan birisi, liderlerin üstün kişiliklerine büyük önem ve ağırlık vererek, tarihi Büyük Adamların yaptığını savlayan "**Büyük Adam Okulu**" dur.

İkincisi ise, tarihin kendine özgü yasaları olduğunu, liderleri yaratanın belirli bir tarihsel dönemdeki toplumsal—ekonomik, siyasal koşullar olduğunu, ya da kısaca, durumların—ortamların olduğunu savlayan "**Kültürel Determinizm veya Situationaism**" Okuludur.

Birincisi, Büyük Adam'ın doğuş ve varlık koşullarının, yani toplumsal durumların lidere etkisini görmezlikten gelirken, Kültürel Determinizm Okulu da, sözkonusu koşullarda neden 'A'nın değil de, 'B'nin lider olduğunu açıklayamamaktadır.

Bu iki görüşün, savlarını açıklamada öne sürdükleri kanıtları (...) ve yetersizliklerini gözardı etmeden, Lider'in tarihi yapmadaki rolünü,



Tarih yapan lider

son analizde belirleyici olanın, yapılar—durumlar olduğunu söyleyebiliriz.

LİDER VE TARİH

Birtakım bireysel özelliklerin liderlik için gerekli oldukları açıktır. Bunların başında da ileri ölçüde zekâ—kavrayış yeteneği gelir. Ama her zeki olanın lider olması da sözkonusu değil. Daha da önemlisi, doğal—potansiyel farklılıkların edimsel farklılıklar haline gelmesi, ancak uygun bir toplumsal ortamın sağlanması durumunda olasıdır.

Liderde aranacak diğer kişisel özellikler ise kültürden kültüre değişmektedir.

Geleneksel sistemlerde, liderin kim olacağına karar veren genel olarak sistemin kurallarıdır. Günümüzde olağan durumlarda bu böyledir. Olağan ve olağan—dışı durumlarda güçler dengesinin önemi büyüktür. Geçmişten günümüze olağan—dışı durumlar yeni liderleri beraberinde getirdiği gibi, liderliğin kalıbını da belirliyor. Ama yine de, bu saptamalar, lideri yaratan "durumdur" deyip bırakmaya bizi vardırmamalı. Çünkü, "neden 'A' değil de 'B' lider" sorunu yanıtlanmış olmadığı gibi, Lider'in tarih yapmadaki rolü de belirlenmiş olmuyor. Sözkonusu soruyu yanıtlamaya ve tarihi yapma Liderin rolünü belirlemeye yarıyacak saptamaları şu şekilde yapmak olası görünüyor:

TARİH YAPMA

Lider'in tarihi yapma ve yön vermedeki rolü, ortaya çıkan seçeneklerden birini veya birkaçını seçmekle başlar. Ya da birey, en iyilerini —öyle oldukları kabul edilenleri seçme becerisini, diğerlerinin yapamadığı biçimde gösterdikten sonra Lider olur. Bu seçimde de yine toplumsal koşullar, durumun ögeleri arasındaki ilişkiler rol oynar. Çünkü seçenekleri onlar sunarlar. Bu seçenekler, sözkonusu seçimi yapacak olan— olanlar henüz yok iken derinden derine oluşmaktadırlar. Liderin

rolünü son analizde belirleyici olanın yapılar—durumlar olması bu saptamada yerini buluyor.

İşte Lider'in kişiliği, becerileri, yaratıcılığı bu noktada işe karışır.

Lider seçimini yaptıktan sonra artık koşulları aşmaya, onlara biçim vermeye, olayların arkasından gitmekten çok, onları oluşturmaya başlar. Bir anlamda tarihe yön vermeye... Liderlikte, doğal olanla toplumda kazanılanların sentezi olan kişilik, bu noktada belirleyici olmaya başlar.

Ancak, bu belirleyiciliğin potansiyelden edimsele geçebilmesi için ortamın bunu gerekli kılması gerekir.

Ortam ya da durum bir eyleme geçme olanağı tanıdığı zaman, Lider adayının/Liderlik aday kadrosunun onu kavrayıp yorumlaması, sembolize etmesi, ortaya çıkan seçeneklerden birini/ birkaçını seçmesi ve topluma da bunu geniş ölçüde benimsetebilmesi gerekir. Seçimin yapılmasında gösterilecek titizliğin, özellikle olağan—dışı durumlarda çok büyük önemi vardır. Temel ölçüt, herhalde, genelde insanlığın, özelde ilgili toplumun çağdaşlık yönündeki gelişme doğrultusudur. Seçimini buna göre yapabilen, başarılı Lider, Büyük Adam olabilir. Ve de tarihi yapmadaki rolü unutulmazlaşır. İnsanlık tarihinin saygıyla kaybettikleri..., bu ölçütün geçerliliğini kanıtlamaktadır.

M. Kemal de şüphesiz Türk Tarihinden bir kanıttır. M. Kemal, ayrıca, olağan—dışı durumların, bu ölçütün karşıtı yönde seçimi zorunlu kılmadığının da kanıtıdır. Çağdaşlığın değişmez ölçütlerinden birinin demokratiklik, bu yöndeki gelişmenin de değişmez hedefinin bütün gerekleriyle demokratik toplumsal yaşamın kuruluşu olduğunu belirtmeye sanırım gerek yok. Platon'un Bilge—Yöneticisinin, bilgeliğinin, en temel ölçütlerinden başta geleni, günümüzde artık bunları kavrayışı olacaktır. Çünkü, bu kavrayış ve seçim farklı olduğundan toplumsal tarihin akışı da bundan etkilenecektir. •

FOTOĞRAFÇILIĞA DUYULAN İLGİ ARTIYOR

ÖZCAN YURDALAN

• Gerçekliği malzeme olarak kullanan fotograf güçlü bir belgeleyiciydi. Basın, fotografa da bu nedenle gereksinim duydu.

FOTOGRAF sanatı, özellikle son yıllarda, ülkemizde, geniş bir uygulayıcı ve izleyici kitlesi buldu. Bu sanat dalında ürün veren sanatçılarımız, gerek ulusal, gerekse uluslararası düzeyde, başarılı çalışmalar sergiliyorlar.



Fotograf yüzyıllık bir geçmişe dayanıyor. Bu tekniğin ilk uygulamaları, "şaşırtıcı olay" diye izlenirken, "kısa süre sonra, unutulmaya mahkum bir çaba" diye nitelendiriliyordu. Fakat, fotograf tekniğinin yaygın kullanımıyla birlikte, insanoğlu, "yaşayan anı belgeleme ve geleceğe iz bırakma" güdüsüne kolayca yanıt bulmaya başladı. Kâra yönelik yatırımcı düşünce, bu tekniğin geleceğinde umut gördüğünde, fotograf tekniği geniş kitlelere yaygınlaştı. Cep makinaları, neredeyse bir oda büyüklüğündeki fotograf makinalarının yerini alarak sokaktaki insanın kullanımına sunuldu. "Siz düğmeye basın, gerisini bize bırakın"dı slogan...

Fotograf tekniğinin, aynı zamanda bir algılama ve aktarma yöntemi olduğunun kavranmasıyla birlikte, fotograf sanatının ilk ürünleri de görülmeye başladı. Yeni teknik, yeni anlatım aracı olmuştu. Yeni bir sanat dalı... Ve bu sanat dalının ustaları, evrensel bir dille dünyaya mesajlarını ulaştırıyorlardı. Bu hızlı gelişimin sonucunda ulaşılan yeni anlatım aracı, aynı zamanda gerçekliğin ta kendisini malzeme olarak kullanan güçlü bir belgeciydi.

Basın fotografı da bu noktada önemini duyurdu. "Olay" başarılı bir saptamayla, ertesi gün okurun gözleri önündeydi. Canlılığı ve inandırıcılığıyla...

Fotograf, çağın teknik düzeyini de yanıtlayabiliyordu. Çoğaltılabilme yeteneği, haberleşmenin bu denli hızlandığı ve uzaklıkları ortadan kaldırdığı çağda, artık vazgeçilmez bir iletişim aracıydı...

Fotograf sanatı Türkiye'de de özellikle son on yıl içinde geniş bir uygulayıcı ve izleyici kitlesi buldu. Ardarda açılan sergiler, düzenlenen yarışmalar ve dia gösterileri ilgiyle izleniyor. Ülkemizdeki ustaların yanısıra, genç fotograf sanatçıları ve bu alana ilk adımlarını atanlar, başarılı ürünlerini yurt içinde ve yurt dışında sergiliyorlar. Gençlerimiz, boş zamanlarını değerlendirecek, birikimlerini, düşüncelerini aktaracak bu alana günden güne daha fazla ilgi duyuyorlar.

BEŞ DERNEK

Ülkemizde fotograf sanatı alanında çalışmalarını sürdüren beş kuruluş bulunuyor. İstanbul İFSAK, (İstanbul Fotograf Sinema Amatörleri Kulübü) Türkiye'nin en eski fotograf derneği olarak düzenlediği ulusal ve uluslararası yarışmalarla, sergiler, dia gösterileri ve toplu çekimlerle çalışmalarını sürdürüyor. Beş yıl önce Ankara'da kurulan AFSAD (Ankara Fotograf Sanatçıları Derneği) de, düzenlediği sergi ve dia gösterilerinin yanısıra, ilk başlayanlara yönelik kursları ve yayın çalışmalarıyla, et-

kinliklerini sunuyor. Adana'da iki yıl önce kurulan AFAD (Adana Fotograf Amatörleri Derneği) de, yöresindeki fotograf sanatıyla uğraşanları bünyesinde toplama çabasında. Bu üç kuruluşun yanısıra, Balıkesir'de BASAF ve Trabzon'da TAFK'ın geçmiş dönemlerde başarılı çalışmaları biliniyor. Bu arada, İzmir'de fotograf sanatı alanında çalışmalar yürütenlerin bir çatı altında toplanma çabaları sürüyor. Ağırlıkla amatörlerin oluşturduğu bu kuruluşlar, fotograf sanatına yeni isimler, yeni ürünler kazandırma amacıyla çalışmalar yapıyorlar.

Profesyonel sanatçılarımızın bir kuruluş bünyesinde toplanarak ürünlerini değerlendirebilmeleri de, fotograf sanatımızın bugünkü koşullarında giderilmesi gereken bir boşluk. İstanbul'da bu amaçla kurulan ve bir süre başarılı çalışmalarını izlediğimiz FOTOS, bu konuda yaşanmış önemli bir deney.

Ülkemizdeki fotograf yayınları da, oldukça başarılı düzeyde. Yeni Fotograf dergisi, kısıtlı olanaklarıyla yayınını sürdürme çabası içinde. Fotograf izleyicileri ve sanatçıları, yayınlanan yıllıklar ve albümlerle olanaklar çerçevesinde gereksemelerini gidermeye çalışıyorlar. •

SPOR SEVGİSİ Mİ, SPOR MERAKI MI?

NECDET SUMER

- **Bedenlerini eğitmek için günde on dakikasını bile ayırmayan milyonların seyire, gösteriye düşkünlüğü spor sevgisiyle bağlanamaz.**
- **Spor adı altında birkaç oyunun kitlece seyirini pompalayacak gösteriler düzenlemenin toplumda beden eğitiminin yaygınlaşmasını engelleyici, kitleleri çeşitli spor dallarına karşı edilgen kılıcı bir işlevi olmaktadır.**
- **Spor salt bedenin işi, salt beceri gösterisi değildir; birey-toplum yaşamının bütünlüğü içinde algılanması gereken önemli bir kültürel olgudur.**

TELEVİZYONU da eklediniz mi, spora bakışın çağımızdaki tablosu tamamlanır. Eğer haberiniz yoksa, şaşkın şaşkın sorarsınız neden kent böyle olmadık saatte birden tenhalaştı diye. Uygarlık yolunda büyük adımlar atıldığı için, eski Roma arenalarından gelen, kimi zaman ilkel güdülerden kaynaklanan çığlıkların ve hırslı isteklerin yerini, spor spikerlerinin evlerden gelen o kendine özgü sesi almıştır bugün. Genci yaşlısı... Kimi neredeyse ekrana girmiş, kimi koltuğuna s çizer biçimde yayılmış, bir elinde bira "umurunda mı dünya".

SPORUN İŞLEVİ

Benzer bir durumu gözleyen eski Romalı hiciv ozanı Iuvenalis (İ.S. 1-2. yy.) şöyle diyor:

"Bütün Roma bugün Circus'ta; gürültü kulaklarımı yırtıyor, anlıyorum ki Yeşil giysililer kazandı. Çünkü, kaybetselerdi eğer, görürdün bu kentin yasa, şaşkınlığa büründüğünü, sanki konsüller Cannae'nin tozu toprağında yenilmişler gibi."[1]

Bedenlerini eğitmek için günde on dakikasını bile ayırmayan milyonların seyire, gösteriye düşkünlüğü spor sevgisine bağlanamaz. Spora genellikle kitleleri oyalama, eğlendirme aracı olarak bakılması yeni değildir. Sporun toplumsal-kültürel ve siyasal koşullarla her zaman yakın bağı olmuştur.

Cumhuriyetten İmparatorluğa geçişin ünlü önderi ve uzun iç savaşlardan sonra Roma'nın kavuştuğu barışın (pax Augusta) simgesi Augustus, yılın oldukça büyük bir kısmını kapsayan dinsel kökenli gösterileri, şenlikleri canlandırmağa, desteklemeğe özen göstermiştir. Dio Cassius'un anlattığına göre Augustus bir gün pantomim oyuncusu Pylades'i kavgaların, yarışma ve çekişmelerinin gürül-

NASREDDİN HOCA ULUSLARARASI KARİKATÜR YARIŞMASININ SEKİZİNCİSİ DÜZENLENDİ

AKŞEHİR Nasreddin Hoca ve Turizm Derneği, bu yıl da, Nasreddin Hoca Uluslararası Karikatür Yarışması düzenledi. Sekizinci kez düzenlenen yarışmanın yurt içi ve yurtdışı duyurusu yapıldı.

Akşehir'de her yıl 5-10 Temmuz tarihleri arasında büyük gülmece ustamız Nasreddin Hoca'nın yaşayan anısına şenlikler düzenlenir. 1973 yılında düzenlenen şenlik sırasında ilk kez, genç karikatürcüler arasında bir yarışma düzenlendi. Yarışma, 1974 yılından başlayarak, uluslararası düzeyde hazırlandı. Nasreddin Hoca ve Turizm Derneği, bu yıl da düzenlenen şenliklerin ardından, "8. Uluslararası Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması"nın hazırlıklarına başladı. Yarışma 24-26 Ağustos tarihleri arasında yapılacak.

Akşehir Nasreddin Hoca ve Turizm Derneği'nin "mizahın, yani gülen düşüncenin ve onun evrensel dili olan karikatürün, barışçıl ve hoşgörülü bir dünyanın kurulması yolunda, gülmeyen düşünceye etken bir silah olduğu inancıyla" açtığı yarışma, bütün dünya karikatürcülerine açık. Gönderilecek yapıtların, yayınlanmış ya da yayınlanmamış olması aranmayacak. Ancak, bir önceki yarışmada ödül almamış olması gerekiyor. Yarışmada konu sınırlaması yok. Birinciye, altın Nasreddin Hoca plaketi ile 5 bin lira ödül verilecek. Ayrıca beş adet başarı ödülü ve çeşitli dernek, kuruluş ve gazetelerin koydukları özel ödüller dağıtılacak.

Son katılma tarihi 15 Ağustos 1981 olan yarışma sonucunda ödül alan karikatürler, Nasreddin Hoca Müzesinin malı olacak. Katılan karikatürler, bir albümde toplanacak ve Akşehir'de bir sergi açılacak. Yarışmaya katılan tüm sanatçılar, birer Nasreddin Hoca diploması alacaklar. •

tüsüyle Roma'yı sağıra çevirdiğini söyleyerek azarlamış. Pylades ise şu yanıtı verme cüretini göstermiş: "Halkın düşüncelerinin bizim üstümüzde toplanması, ey Caesar, senin çıkarınadır!" (LIV 17, 4-5). Sanatçı bu zekice yanıtıyla Augustus'un dile dökülmemiş düşüncesini ve yönetiminin sırlarından birini açığa vurmuştur. Öte yandan, "Oylarımızı kimseye satmayalı beri," diyerek Cumhuriyet sonrasını ima eden Iuvenalis sözlerini şöyle sürdürür: "halk artık kaygıları attı bir yana; çünkü bir zamanlar emretme yetkisini, konsülleri, herşeyi veren halk şimdi artık karışmıyor ve yalnızca iki şeyin kaygısını güdüyor, ekmek ve Circus'taki oyunlar" (X, 77-81).

Bugün, örneğin, ayaktopu (futbol) oyununun eski Roma'nın gladyatör vb. oyunlarından temel işlevi bakımından büyük bir farkı yoktur. Spor adı altında birkaç oyunun kitlece seyrini pompalayacak gösteriler düzenlemenin toplumda beden eğitiminin yaygınlaşmasını, bu alışkanlığın toplumca kazanılmasını engelleyici, kitleleri çeşitli spor dallarına karşı edilgen kılıcı bir işlev taşıdığını ve sporu büyük boyutlara varan bir çıkar aracına dönüştürdüğünü nesnel bir göz kolayca görebilir. Televizyonsa bu olumsuz işlevi besleyen çok ağırlıklı bir öge olarak çağımızda değiştirilmesi zor yerini almıştır.

SPOR BİR EĞİTİM YOLUDUR

Spora çıkar aracı olarak yaklaşıldığında, yarışma da doğal olarak çıkar çatışmasına dönüşür ki artık insanın yaratma güçlerini ve yetilerini geliştirme amaç olmaktan çıkar. Bu nedenle çağımızda sporcu bir tür gladyatör olarak algılanmaktadır. Spor yapmayan milyonlar bu gladyatörleri seyretmekte, kendilerini onlarla özdeşleştirmekte, onlar için üzülüp onlar için sevinmektedir. Dahası, hangi toplum iyi gladyatör yetiştirirse, o toplumda spor (sözde) "ileri" sayılmaktadır. İleriliğin ölçütü bir takım saygılı yarışmaların sonuçlarıdır. Hırsları pompalanarak bu tuzağa düşen kitleler şu ya da bu "rekor"un sarhoşluğu içinde, üzüntü ya da keyiften, birahanelerde, kahvehanelerde, evlerde göbek bağlamaktadırlar.

Bir toplumda kültürel yapının önemli göstergelerindendir spor; salt bedenin işi, salt beceri gösterisi değildir. Birey-toplum yaşamının bütünlüğü içinde algılanması gereken önemli bir kültürel olgudur. Bu nedenle spora ve spor yarışmasına hırsları besleyen bir çatışma değil, insanın yetilerini, yaratma güçlerini geliştirmeyi güden bir eğitim yolu olarak bakmak gerekir.



Spor yarışma için yapılmamalıdır.

Günümüze dek spora yaşam-kültür bütünlüğü içinde gereken insanca yeri vermiş olan toplum eski Yunan toplumu olmuştur. Bir tarihçi, kitabının "Yunan düşünce yapısı" başlıklı bölümünde konuya ilişkin olarak şunları söylemektedir:[2]

> *"Olgulara bütünlük içinde bakmak Yunan düşüncesinin belki en tipik özelliğidir. ... Hristiyan ve Doğu dünyasının bedenle ruh, fiziksel ile ruhsal arasında yaptığı keskin ayrım Yunanlıya yabancı idi, en azından Sokrates ve Platon zamanına dek. ... Yunanlı fiziksel (bedensel) eğitimi (genel) eğitimin bir parçası haline getirmişti; kendisine 'Bak, bedeni unutmamalıyız' dediği için değil, herhangi bir yanı ayrıca eğitmeyi düşünmediği, insanı bütünlük içinde eğitmeyi düşündüğü için. Bir tiyatroya ya da savaş gemilerine sahip olmak kadar doğaldı kent (Polis) için bir gymnasium'a sahip olmak. Her yaştan kişinin sürekli girip çıktığı yerlerdi gymnasium'lar, yalnız fiziksel değil, zihinsel alıştırma için de. Fakat Yunan düşüncesinin bu yanını en açık biçimde yerel ya da polisler arası yarışmalar ortaya koyar. ... Yarışma insan* arete*'sinin (erdeminin, insanlığının) kamçılanması ve sergilenmesinin bir aracıydı. Mademki* arete *bedene olduğu kadar zihne de aittir, öyleyse müzik yarışmaları ile atletik yarışmaları biraraya getirmekte en küçük bir ayrılık ya da yapmacıklık yoktu. Oyunlarda sınanacak olan şey* arete *idi, insan bütünün* arete*'si, yalnızca uzmanlaşmış bir beceri değil. ... Aristoteles'e göre bir 'centilmen' flüt çalmayı bilmelidir, ama çok iyi biçimde değil. Ödüller arasında başarılı sporcu onuruna ozanların şiirler yazması gelenek olmuştu. Örneğin, Pindaros gibi büyük bir ozanın atletler için lirikler yazması bugün bize tuhaf gelebilir. Daha da şaşırtıcısı, böyle bir lirik şiirde şu dizeleri bulmaktır:*

Gençliğin verimli yıllarında
Bir anda soylu bir ödül kazanan
Umutla yükselir; kanatlanır erginliği;
Yüreğinde daha iyi şeyler zenginliklerden.
Kısadır fakat insan sevincinin mevsimi
Çok sürmez düşer yere hemen,
Sökünce köklerini uğursuz bir düşünce
Bir günlük bir şey! Böyledir insan;
Bir gölge bir düşte.
Ama tanrı saçtığında aydınlığını,
Parlak bir ışık oynar üzerinde ve ne tatlıdır yaşam!..

Beden eğitimi (Fran. "education physique", "culture physique") gerçekte yerinde bir deyimdir. "Bedenin işlenmesi" anlamındaki bu deyimde insanın doğası toplumsal-kültürel bütünlük içinde algılanmaktadır. Zihnin işlenmesi ile bedenin işlenmesinin amaçları farklı olamaz; çünkü insan bir bütündür, yaşam da öyle. ●

1) *XI, 197-201* Circus Maximus *yüzbini aşkın seyirci alan büyük bir hippodrum. Iuvenalis'in sözünü ettiği gösteri araba yarışı. Bu yarışlarda takımlar Beyaz, Yeşil, Kırmızı ve Mavi giysili yarışçılardan oluşuyordu. Öyle anlaşılıyor ki Yeşil, halkın tuttuğu renk, genellikle imparatorun da desteklediği. Cannae, İkinci Kartaca Savaşları'ndan birinin yapıldığı yer. Cannae savaşında (İ.Ö. 216) büyük bir Roma ordusu bütünüyle yokolmuştu.*
2) *H.D.F. Kitto,* The Greeks *(London: Pelican Book, 1954), s. 169-175.*

GENÇLERİ İTMEK Mİ SPORA YÖNELTMEK Mİ?

21 Temmuz 1981 günü gençten, zayıf kişi "şikayetçi biziz" diyor ve elinde oksijen makinesi olan iri yarı adama "sen devam et" emrini veriyordu.

Ankada'da Şimşek Sokak'ta gençler yıllar önce bir basketbol potası dikmişlerdi yolun kenarına. Okuldan döndüklerinde, yazın güneş hafif çekildiğinde, kahvehaneye gidecekleri yere, o potanın altında ter atıyorlar, kısacası spor yapmaya çalışıyorlardı. Mahallede hemen herkes de, zaman zaman o potanın altında ter atmak isteği duyuyordu.

Ne var ki, 21 Temmuz günü önce 06—ED—808 plakalı araç potanın önüne geldi. Oksijen kaynağını çalıştıracaktı iri - yarı bir adam. Gençler, yalvar yakar oldular. Spor yaptıklarını, trafiği aksatmadıklarını anlatmaya çalıştılar. Adam, biraz duraladı, sonra "bir sorayım" dedi. Ve herhangi bir işlem de yaptırmadı bir süre.

Aradan 10—15 dakika geçmemişti ki, bu kez Ankara Belediyesi Zabıta Müdürlğüne ait bir araç daha geldi potanın önüne. Gençler, bir arkadaşlarının Belediye Başkanı'na dilekçe götürdüğünü, hiç değilse onun beklenmesini istediler, ikinci araçtan çıkanlardan. Gençten olanı, "Bu emri kimse durduramaz." yanıtını verdi. Çocuklar, "Kime şikayet etmiş, bizi" diye diretince de, "Şikayetçi biziz" yanıtıyla birlikte elinde kaynak makinesi olan kişiye, "sen devam et" emrini verdi.

Bu kişi, Ankara Belediye Zabıta Müdürlüğü görevlilerinden İsmail Güler'di. Basketbol potası devrilirken, gözlerinin içi gülüyordu. Gençlerse, ağlamaklıydılar, sanki etlerinden et koparılmışcasına ızdırap duyuyorlardı.

Ankara'daki tüm basketbol potaları yıkılacaktı ve yıkılıyordu. Gerekçe, trafiği engellemek olarak ileri sürülüyordu üstelik...

Gençlik Spor Bakanı Vecdi Özgül ile Beden Terbiyesi Genel Müdürü Yücel Seçkiner, tüm halkı spor yapmaya çağırırken, bunun anlamı neydi?

"Sağlıklı yaşam için spor" sloganından yola çıkan bir uygulama içinde acaba, gençler için sağlıklı yaşam sözkonusu değil mi?

Trafik akışının engellendiği ileri sürülerek sökülen ara sokaklardaki potalar yerine kale direkleri dikilse, ya da taşlardan kale yapılsa engellenmeyecek mi trafik?

Yoksa o zaman profosyonel seyir sporu futbola kaynak arayan, futbolcu simsarları sokaklardan sporcu mu toplayacak?

Belediyelerin görevi bir açıdan, kentlerde ayrılan yeşil sahalarda tesisler kurmak hizmet götürmek halka...

Beden Terbiyesi, imar planında yeşil saha olarak ayrılan yerlerden bir açık basketbol sahası kadar yer istese ne yanıt verecektir Belediye?

Beden Terbiyesinin bu yola başvurup vurmadığı da ayrı bir sorundur, ama, ya böyle bir başvuru yapılsa Belediye "al burası gençlerin" diyebilecek mi?

Beden Terbiyesi tesisleri, tescilli kulüplerine bile yetmezken, bu çocukların kendi yaptıkları tesisleri yıkmak ne derece doğruydu?..

Amaç, "meyve yemek mi, yoksa bekçiyi dövmek miydi?"

Spor yapmak isteyen gençlerimiz bundan böyle ne yapmalıydılar?

Basketbol potaları sokakları süslemeden önce, sokaklarda taşlardan kale kurarak futbol oynamayan gençlerimiz, yakında yine aynı yola başvururlarsa, bu kez ne yapacak yetkililer?

Yollardaki taşlar, trafiği daha az mı aksatacak?

Öyle umulur ki, bu gençlere ya yer gösterilir, ya da, yol kenarlarına, veya uygun yerlere yeniden pota kurmalarına izin verilir... ●

AMATÖR SPORCULARI KİM KOLLAYACAK?

BİR Beden Terbiyesi Bölge Müdürü, geçtiğimiz günlerde *"Her kahvehanede bir kulüp tabelası altında toplanmışlar"* dediği 19 amatör spor kulübünün tescil işlemini iptal ediyordu.

Yönetmelikler gereği, bölge kulüplerinin en az 4 branşta faal olmaları zorunluydu. Bölge Müdürü bu 19 kulübün yeterli dalda faal olmadıkları gerekçesi ile Bölge Danışma Kurulu aracılığıyla *"kahvehane köşelerine"* itiyordu bu kulüplerdeki gençleri.

Amatör Kulüplerin temsilcileri de ertesi günü düzenledikleri basın toplantısında *"Bölge Müdürü'nü makamında oturmakla, çalışmamakla"* suçluyor, sorunlarıyla ilgilenilmediğini ileri sürüyorlardı. Bölge Müdürlüğüne diğer dallarda faaliyet göstermek üzere yaptıkları başvuruların engellendiğini, *"Bölgeden lisans çıkartmanın gayya kuyusundan taş çıkartmaktan zor olduğunu"* söyleyen temsilciler, soruyorlardı: *"Profesyonel karşılaşmalardan kesilen yüzde sekizlik amatör kulüp hisseleri nasıl dağıtılıyor, kimlere veriliyor bunlar?"*

Daha 1979 sonlarında tescili yapılmış olmasına karşın, 12-16 yaşlarındaki gençlerden kurulu bir güreş takımının başına Bölge Müdürünce görevine son verilen bir güreş antrenörü getirip Bölge birincisi olan takım da bu kulüplerin arasında mı?

Ankaragücü'nün Birinci Lige alınışında bir başarının değerlendirmesinden hareket edenlerin, gençleri kahvehane köşelerinden kurtaran, barış, dostluk ve sevi kaynağı amatör külüplerin sorunlarıyla da ilgilenecekleri umulur. ●

Not: Dergimiz baskıya verilirken, TV programı yayınlanmadığı için, "TV programından seçmeler"i yayınlayamıyoruz.